

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО”
(для бакалаврів)

МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства *Л. З. Павлик*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 7 від 07.03.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Павлик Л. З. Навчальна програма дисципліни “Міжнародне приватне право” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 60 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Міжнародне приватне право”, теми семінарських занять і питання для самоконтролю до модулів, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Загальні положення

Метою навчальної дисципліни “Міжнародне приватне право” є вивчення студентами Інституту права понятійного та категоріального апарату міжнародного приватного права, його основних інститутів.

Міжнародне приватне право виникло на стиці багатьох галузей права конкретних національних правопорядків, коли об’єктом правового регулювання виступають правовідносини, ускладнені так званим “іноземним елементом”, внаслідок чого два (або більше) правопорядки вступають в конфлікт між собою. Тому вивчення курсу повинно бути націлене на вирішення кількох складних завдань.

По-перше, студенти повинні отримати чітке уявлення про основні принципи та методи правового регулювання відповідних правовідносин в українському законодавстві. По-друге, їм слід знати, які з цих правовідносин врегульовані у міжнародному приватному праві на підставі застосування прямого (уніфікованого) методу та якою мірою національне законодавство відповідає цим міжнародно-правовим варіантам рішень. По-третє, вони повинні визначити коло питань, які слід вирішувати на підставі застосування колізійного методу, та знати основні колізійні прив’язки, за допомогою яких ці питання вирішуються.

Крім того, за специфікою міжнародного приватного права, студенти повинні постійно мати на увазі питання, пов’язані із захистом прав українських громадян за кордоном, а також питання щодо стану та забезпечення в Україні прав іноземців та осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб і міжнародних організацій у випадках, коли зазначені суб’єкти вступають у правові відносини, що становлять об’єкт регулювання міжнародного приватного права.

Головне завдання курсу — дати студентам уявлення щодо тих підгалузей міжнародного приватного права, які перебувають у процесі інтенсивного розвитку, прищепити навички аналітичного підходу до основних інститутів міжнародного приватного права, навчити зіставляти загальні тенденції розвитку цих інститутів зі станом українського законодавства та визначати нагальні потреби і можливі шляхи їх вирішення у процесі вдосконалення національного права.

Програма курсу орієнтована на викладання найбільш поширених проблемних ситуацій, які виникають у світовій та національній

практиці застосування певних норм міжнародного права, вироблення у студентів творчого аналітичного підходу до розв'язання таких ситуацій, вмінню вагомо аргументувати варіанти рішень, що пропонуються.

Одночасно мається на меті, не принижуючи того, що досягнуто Україною за роки незалежності, допомогти студентам розумно ставитися критично як до того, що перейшло нам у спадок від радянських часів, так й до нових законодавчих наробок.

Вимоги до знань та умінь

У результаті вивчення курсу студенти повинні *знати:*

- принципові положення щодо місця та ролі міжнародного права у загальній структурі міжнародного права та в окремих національних правопорядках;
- поняття, предмет, систему та джерела цієї галузі права;
- методи регулювання правовідносин у міжнародному приватному праві;
- найбільш важливі підгалузі, інститути та норми міжнародного приватного права;
- теоритичні засади та складнощі практичного застосування інститутів міжнародного приватного права, які розглядаються в цьому курсі;
- тенденції подальшого розвитку цих інститутів у світлі теорії міжнародного приватного права та відомої в Україні світової практики їх застосування;
- орієнтовні перспективи шляхів можливого удосконалення відповідних норм національного законодавства;

уміти:

- піддавати аналізу тексти міжнародних договорів з питань міжнародного приватного права;
- встановлювати колізійні принципи та норми, що підлягають застосуванню, правильно користуватися ними;
- пов'язувати існуючі національні засоби вирішення колізійних питань із загальними вимогами міжнародного приватного права;
- знаходити відповіді (та документи) з питань регламентації порядку та процедур розгляду спорів, які виникають або можуть виникнути у правовідносинах з іноземним елементом;

- знаходити місце конкретних приватних норм у загальній системі міжнародного приватного права;
- пов'язувати їх аналіз з тенденціями розвитку відповідних підгалузей міжнародного приватного права;
- передбачати можливі наслідки застосування національного законодавства в його існуючому вигляді;
- аргументувати власні пропозиції щодо можливого удосконалення правового регулювання відповідних відносин в українському законодавстві.

Місце курсу у професійній підготовці випускника

1. Слід виходити з того, що курс міжнародного приватного права здатен повноцінно реалізувати свій потенціал і зіграти дійову роль тільки в тій частині системи соціогуманітарної освіти, яка належить до професійної підготовки у вищій школі високласних спеціалістів права. Разом з тим, не можна забувати і те, що без вивчення цього курсу повноцінна підготовка юристів у вищій школі неможлива в принципі.

Таке значення міжнародного приватного права обумовлене як реаліями сучасного світу (зростаючою кількістю та зміною якості різноманітних можливих зв'язків), так і властивими тільки міжнародному приватному праву специфічними та унікальними предметів і методів регулювання.

Крім того, міжнародне приватне право виступає в ролі комплексної правової науки, яка знаходиться на межі вітчизняного та іноземного приватного права, компаративістики, цивільного процесуального права, права міжнародної торгівлі, регулювання прав людини, міжнародного публічного права. Тим самим міжнародне приватне право є тією сферою знань, що логічно “вінчає” процес підготовки юристів, і більш того — дає їм можливість побачити раніше вивчені галузі права по-новому, зрозуміти їх взаємозв'язок, що дуже важливо, усвідомити правила взаємодії національних правових систем різних держав. Вивчення міжнародного приватного права сприяє виробленню поваги до правових систем іноземних держав та їх знанню, а отже, і плідному співробітництву між ними, розвитку міжнародного цивільного і торгового обігу.

Зважаючи на свою складність і наявність альтернативних способів вирішення правових проблем вивчення міжнародного приватного права сприяє розвитку логічного мислення, уважності при здійсненні

правового аналізу, оволодінню дедукцією та індукцією, використанню аналітичного і синтетичного методів міркування, збагаченню культури усної і письмової мови знанням іноземної специфічної юридичної термінології.

2. Знання міжнародного приватного права необхідні всім, хто навчається в Інституті права МАУП за спеціальністю “правознавство” та “міжнародне комерційне право”, тим, хто в подальшому займатиметься правозастосовною практикою у своїй професійній діяльності. За будь-якого ставлення до регулювання міжнародного цивільного та торгового обігу, а також вирішення питань правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності національних вітчизняних підприємств та організацій знання з міжнародного приватного права необхідні. При цьому знання з цієї навчальної дисципліни не тільки допоможуть студентам знайти відповіді на специфічні юридичні питання (або знайти відповідне джерело інформації), але й сприятимуть розширенню їхнього кругозору, логіці та культурі мислення, повазі до правових культур інших народів, утвердженню в Україні принципу захисту набутих за кордоном прав, стимулюванню міжнародного цивільного і торгового обігу в цілому і все більшій інтеграції в нього України.

Викладення теоретичного матеріалу

Навчальна дисципліна “Міжнародне приватне право” складається з трьох частин: загальної, особливої та спеціальної.

У загальній частині вивчаються питання, пов’язані з визначенням поняття, предмета і системи міжнародного приватного права, його джерел, методів (уніфікованого та колізійного) правового регулювання; умов застосування колізійних норм; поняття взаємності та видів правового режиму; суб’єктів міжнародного приватного права.

В особливій частині курсу розглядаються найважливіші підгалузі міжнародного приватного права, його інститути та види угод, що укладаються. Це, по-перше, право власності та речове право, правове регулювання іноземних інвестицій, авторські та суміжні права і право інтелектуальної власності в міжнародному приватному праві. По-друге – зовнішньо-торгівельні контракти, договори міжнародного перевезення, франчайзингові, лізингові, факторингові, посередницькі та підрядні договори. По-третє – питання кредитних і розра-

хункових відносин та недоговірних зобов'язань. І нарешті, це сімейні, спадкові та трудові правовідносини в міжнародному приватному праві.

У спеціальній частині розглядаються деякі важливі питання міжнародного цивільного процесу. Окрім загальних в цій частині вивчаються основні характеристики нотаріальних дій, специфіка положення іноземців у цивільному процесі, міжнародна підсудність, питання, пов'язані з міжнародною правовою допомогою, зокрема із визнанням та виконанням іноземних судових рішень.

Матеріал курсу подається, головним чином, у вигляді лекцій.

Загальний контроль як за засвоєнням лекційного матеріалу, так і за результатами самостійної роботи студентів здійснюється під час семінарських занять.

Форми підсумкового контролю – проведення опитування в кінці лекційного заняття (відповідно до Болонської системи), семінарські заняття та складання заліку наприкінці семестру.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	Семінари	Самост. робота
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Загальна частина			
1	Поняття міжнародного приватного права	1	2	2
2	Джерела міжнародного приватного права	1	1	4
3	Кодифікація міжнародного приватного права на національному рівні. Уніфікація регулювання міжнародного цивільного і торгового обігу	2	1	2
4	Загальні інститути міжнародного приватного права	1	2	4

1	2	3	4	5
5	Застосування колізійних норм у міжнародному приватному праві	1	2	4
6	Питання про взаємність. Правові режими у міжнародному приватному праві	1	4	2
7	Фізичні особи в міжнародному приватному праві	1		4
8	Юридичні особи в міжнародному приватному праві	1		4
9	Держава і міжнародні організації в міжнародному приватному праві	1	2	2
10	Представництво, позовна давність та захист суб'єктивних прав у міжнародному приватному праві	1		1
	Змістовий модуль II. Особлива частина			
11	Право власності та інші речові права в міжнародному приватному праві	1		3
12	Правочини і договори в міжнародному приватному праві	1	2	2
13	Позадоговірні зобов'язання в міжнародному приватному праві. Зобов'язання із заподіяння шкоди	1		3
14	Правове регулювання іноземних інвестицій в міжнародному приватному праві	1		1
15	Авторське право та суміжні права в міжнародному приватному праві			2
16	Право промислової власності у міжнародному приватному праві			2
17	Зовнішньоторгові угоди (контракти) в міжнародному приватному праві	2	2	1
18	Договори перевезення у міжнародному приватному праві	1		1
19	Міжнародні залізничні перевезення			2

1	2	3	4	5
20	Міжнародні автомобільні перевезення			1
21	Міжнародні повітряні перевезення			1
22	Міжнародні морські перевезення			2
23	Посередницькі договори в міжнародному приватному праві			2
24	Договір франчайзингу в міжнародному приватному праві			2
25	Міжнародний лізинг	1		1
26	Міжнародний факторинг			2
27	Міжнародний підряд	1		1
28	Кредитні та розрахункові стосунки відносини в міжнародному приватному праві	1		1
29	Міжнародне сімейне право		2	2
30	Міжнародне спадкове право		2	1
31	Трудові відносини у міжнародному приватному праві			
32	Міжнародний цивільний процес і міжнародне приватне право	1		2
Разом годин: 108		22	22	64

ЗМІСТ
дисципліни
“МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО”

Змістовий модуль I. Загальна частина

Тема 1. Поняття міжнародного приватного права

Сфера дії міжнародного приватного права, його роль в організації міжнародних економічних, наукових та культурних зв'язків. Значення міжнародного приватного права в перебудові зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Предмет міжнародного приватного права. Приватні відносини міжнародного характеру. Поняття та види іноземного елемента у відносинах цивільно-правового характеру.

Методи правового регулювання в міжнародному приватному праві. Визначення застосованого права на основі колізійних норм внутрішньодержавного права. Визначення застосованого права на основі уніфікованих колізійних норм. Вибір застосованого права сторонами правовідносин (*Lex voluntatis*). Метод регулювання за допомогою уніфікованих матеріально-правових норм. Застосування міжнародно-правових звичаїв і норм внутрішньодержавного права, що призначені для відносин цивільно-правового характеру з іноземним елементом.

Поняття міжнародного приватного права. Склад і природа норм міжнародного права. Місце міжнародного приватного права у правовій системі. Різний підхід у правовій доктрині до предмета, методу, складу норм та місця міжнародного приватного права у правовій системі. Співвідношення міжнародного приватного права з українським приватним правом та міжнародним публічним правом.

Принципи та функції міжнародного приватного права.

Система українського міжнародного приватного права. Система навчальної дисципліни “Міжнародне приватне право”. Роль порівняльного методу дослідження та вивчення міжнародного приватного права. Система міжнародного приватного права в зарубіжних країнах.

Історія науки міжнародного приватного права. Зародження доктрини міжнародного приватного права та її розвиток з XVIII по XX ст. Сучасні доктрини міжнародного приватного права. *Lex Mercatoria* та міжнародне приватне право. Розвиток науки міжнародного приватного права. Основна література з міжнародного приватного права. Міжнародні наукові інститути та організації, що займаються проблемами міжнародного приватного права.

Література: основна [5; 7; 9; 10; 13; 38; 42–45; 57;
63; 68; 89; 96; 97];

додаткова [6; 13; 14; 20; 22; 23; 28; 29;
36; 38; 41; 52; 53; 57; 60]

Тема 2. Джерела міжнародного приватного права

Загальні положення про джерела міжнародного приватного права. Співвідношення міжнародного договору та внутрішнього закону. Види джерел міжнародного приватного права в Україні та інших країнах. Судова та арбітражна практика окремих країн як джерела міжнародного приватного права.

Питання про доктрину та “автономію волі” як джерела міжнародного приватного права. Джерела *Lex Mercatoria*.

Внутрішнє законодавство як джерело міжнародного приватного права. Закон України “Про міжнародне приватне право” 2005 р. Закони про міжнародне приватне право та інші нормативні акти зарубіжних країн.

Міжнародний договір як джерело міжнародного приватного права. Види міжнародних договорів. Багатосторонні договори, які містять уніфіковані колізійні та матеріальні норми. Міжнародні центри з підготовки конвенцій в галузі міжнародного приватного права.

Судова практика Міжнародного суду ООН з питань міжнародного приватного права.

Звичай як джерело міжнародного приватного права. Торгові звичаї. Міжнародні правила інтерпретації комерційних термінів (ІНКОТЕРМС). Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів 1970 р. Уніфіковані правила з інкасо та інші міжнародні звичаї.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 22; 36; 42; 43; 45; 57; 63; 89; 96; 97];
додаткова [6; 11; 13; 21; 25; 29; 36; 38; 41; 43; 48; 52; 57; 66; 67; 75; 77; 79; 80; 89; 92; 98; 99; 105]

Тема 3. Кодифікація міжнародного приватного права на національному рівні. Уніфікація регулювання міжнародного цивільного і торгового обігу

Феномен світового процесу внутрішньонаціональної кодифікації міжнародного приватного права, його етапи і сутність.

Поняття, причини, значення та цілі уніфікації регулювання міжнародного цивільного і торгового обігу. Уніфікація в широкому і вузькому значенні цього поняття.

Міжнародні організації, що займаються практичними та науковими питаннями міжнародного приватного права, їх роль і спеціалізація.

Форми уніфікації. Особливості уніфікації в різних регіонах світу. Проблеми уніфікації регулювання міжнародного цивільного і торгового обігу в рамках Співдружності незалежних держав.

Етапи, успіхи і перспективи процесу уніфікації. Оцінка місця України у процесі уніфікації. Вплив уніфікації на право України.

Поняття правового режиму та його види. Національний режим і режим найбільшого сприяння. Спеціальний режим.

Взаємність та її види. Матеріальна та формальна взаємність. Реторсії в міжнародному приватному праві.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 22; 36; 42; 43; 45; 57; 63; 89; 96; 97];
додаткова [6; 11; 13; 21; 25; 29; 36; 38; 41; 43; 44; 48; 52; 57; 66; 67; 75; 77; 79; 80; 89; 92; 98; 99; 105]

Тема 4. Загальні інститути міжнародного приватного права

Вчення про колізійну норму. Поняття та передумови колізії законів у міжнародному приватному праві. Об'єктивна необхідність колізійних норм. Поняття, структура та види колізійних норм. Поняття статуту правовідносин. Основні формули прикріплення та сфера їх застосування.

Визначення типу та виду колізійних прив'язок. Латинське “ім'я” колізійної прив'язки.

Особистий закон (*Lex personalis*). Зміст і види цієї колізійної прив'язки в одному з двох варіантів: як закон громадянства (*Lex patriar*) або закон місця проживання (*Lex domicilii*).

Закон “національності” юридичної особи (*Lex societatis*). Зміст цієї колізійної прив'язки та її призначення. Труднощі, що виникають при її практичному застосуванні. Приклади використання прив'язки у національному законодавстві.

Закон місця знаходження речі (*Lex rei sitae*). Зміст колізійної прив'язки. Приклади використання.

Закон, обраний особами, що укладають угоду (*Lex voluntatis*) або правило “автономної волі”. Зміст колізійної прив'язки та обмеження, що на неї накладаються. Приклади використання. Тенденції подальшого розвитку правила “автономної волі” у сучасному міжнародному приватному праві.

Закон місця вчинення акта (*Lex loci actus*). Зміст та види колізійної прив'язки: закон місця здійснення договору; закон місця вчинення угоди, що визначає її форму; закон вчинення актів громадського стану та закон місця виконання зобов'язання. Приклади використання. Поняття “розщеплення колізійної прив'язки” в разі двосторонніх зобов'язань.

Закон держави продавця (*Lex venditoris*). Зміст та призначення зазначеного колізійного принципу. Конвенція про право, що застосовується до міжнародної купівлі-продажу товарів 1955 р. щодо цього принципу. Приклади застосування.

Закон місця вчинення правопорушення (*Lex loci delicti comissi*). Зміст і призначення колізійного принципу. Обставини, що обумовлюють зростання його значення. Приклади використання.

Закон, за яким ці правовідносини найбільш тісно пов'язані (*Lex causae*). Історія виникнення цього колізійного принципу та тенденції його подальшого розвитку. Приклади використання.

Закон суду (*Lex fori*). Виключний (абсолютний) характер колізійного принципу. Зміст і призначення. Умови відступу від нього за договорами про взаємну правову допомогу.

Закон прапору (*Lex Flagi*), закон валюти боргу та ін. Необхідність застосування.

Застосування колізійних норм. Приховані колізії законів. Проблема “конфлікту кваліфікації” та методи його вирішення. Позитивні та негативні колізії законів. Зворотне відсилання та відсилання до права третьої країни. Застереження про публічний порядок. Застосування імперативних норм. Наслідки обходу закону.

Встановлення змісту іноземного закону.

Різне значення понять “екстериторіальність” та “територіальність”. Екстериторіальне та територіальне застосування закону як могутній засіб правової політики держави.

Підсумки, тенденції розвитку загальних інститутів міжнародного приватного права.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 22; 36; 42; 43; 45; 57; 63; 89; 96; 97];

додаткова [6; 11; 13; 21; 25; 29; 36; 38; 41; 43; 48; 52; 57; 66; 67; 75; 77; 79; 80; 89; 92; 98; 99; 105]

Тема 5. Застосування колізійних норм у міжнародному приватному праві

Загальні питання застосування колізійних норм. Регулятивна функція колізійної норми та її складові: визначення статуту правовідносин (первинна кваліфікація) та застосування конкретних матеріально-правових норм (вторинна кваліфікація). Проблеми застосування конкретної норми права (неізолюваність норми, її відображеність у судовому прецеденті).

Визначення змісту іноземного закону. Процес тлумачення норми іноземного закону у міжнародному приватному праві. Специфіка визначення змісту норми іноземного закону в міжнародному приватному праві. Складнощі тлумачення норми права в міжнародному приватному праві (різний зміст термінів, різне положення в системі права окремих правових інститутів).

Правова доктрина щодо проблеми кваліфікації та встановлення змісту іноземного закону.

Зворотна відсилка та відсилка до третього закону. Коли виникає проблема, пов'язана зі зворотною відсилкою. Поняття та приклади зворотної відсилки в міжнародному приватному праві. Випадок "трансмисії". Спроба уніфікації питань, пов'язаних з відсиленням (Женевська конвенція 1930 р. про врегулювання колізійних питань вексельного права).

Застереження щодо публічного порядку. Поняття та зміст застереження щодо публічного порядку. Позитивна та негативна концепції застереження. Уніфікація положень щодо цього застереження у міжнародному приватному праві (Гаагська конвенція про закон, що застосовується до міжнародної купівлі-продажу товарів 1955 р., Гаагська конвенція про закон, що застосовується при передачі права власності у міжнародній купівлі-продажу товарів 1958 р.).

Застереження щодо публічного порядку в українському законодавстві. Питання про закон, що підлягає застосуванню в разі використання судом цього застереження.

Обхід закону у міжнародному приватному праві. Поняття та приклади обходу закону. Обставини, що підлягають встановленню при вирішенні питання про обхід закону (вилучення правовідношення з-під дії правопорядку, штучна зміна правопорядків, отримання ви-

годи від цього). Засоби боротьби з обходом закону у міжнародному приватному праві.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 36; 38; 42; 43; 45; 57; 60; 63; 66; 77; 79; 83];
додаткова [7; 13; 14; 20; 22; 23; 29; 36; 38; 41; 43; 45; 52; 57; 58; 60; 64–68; 72; 73; 77; 80; 81; 84; 89; 90; 92; 94; 98]

Тема 6. Питання про взаємність. Правові режими у міжнародному приватному праві

Поняття та призначення взаємності за міжнародним приватним правом. Зв'язок взаємності з методами правового регулювання у міжнародному приватному праві. Зміст і функції взаємності у міжнародному публічному і міжнародному приватному праві. Обставини, що обумовлюють вимогу про взаємність. Питання про взаємність в українському законодавстві (міжнародні договори України, Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15.12.93 тощо).

Матеріальна та формальна взаємність. Поняття та визначення матеріальної і формальної взаємності. Складнощі, що обумовлюють застосування принципу взаємності в українському праві. Переваги, що впливають для наших співвітчизників внаслідок використання принципу взаємності (на прикладі національного режиму).

Поняття режиму в міжнародному приватному праві та його види. Визначення режиму. Обмеження компетенції держав з встановлення режимів. Національний режим. Зміст національного режиму за Паризькою конвенцією 1883 р. про охорону промислової власності. Національний режим юридичних осіб – Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.96). Режим найбільшого сприяння. Спеціальний режим фізичних та юридичних осіб. Пільговий режим юридичних осіб.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 36; 38; 42; 43; 45; 57; 60; 63; 66; 77; 79; 83];
додаткова [7; 13; 14; 20; 22; 23; 29; 36; 38; 41; 43; 45; 52; 57; 58; 60; 64–67; 72; 73; 77; 80; 81; 84; 89–91; 94; 98]

Тема 7. Фізичні особи в міжнародному приватному праві

Фізичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права. Поняття “іноземець” в українському праві.

Джерела правового регулювання положення фізичних осіб у міжнародному приватному праві України та іноземних держав. Міжнародні договори України та іноземних держав як джерела правового регулювання положення фізичних осіб у міжнародному приватному праві. Визначення статусу фізичних осіб у рамках Співдружності Незалежних Держав.

Колізійні критерії визначення особистого статусу за правом України і правом іноземних держав. Сфера дії особистого статусу.

Юридичне значення поняття “подвійне громадянство” в Україні.

Обмеження дієздатності, безвісна відсутність та оголошення померлим у колізійному праві України.

Право на ім'я в колізійному аспекті.

В'їзд в Україну та перебування в ній, виїзд з України.

Режими правового статусу іноземців в Україні. Правове положення іноземців та осіб без громадянства в Україні (майнові, сімейні, трудові та інші права). Межі застосування національного режиму стосовно іноземців за правом України і правом іноземних держав.

Цивільно-правовий статус біженців та вимушених переселенців в Україні.

Цивільна право- та дієздатність українських громадян за кордоном. Способи захисту прав та інтересів українських громадян за кордоном.

Роль і функції українських консулів у сфері захисту прав та інтересів українських громадян за кордоном.

Литература: основна [5; 9; 10; 13; 14; 22; 36; 38; 42; 45; 52; 53; 57; 77; 83; 97];
додаткова [7; 13; 14; 20; 21; 29; 34; 35; 38; 41; 43; 56–58; 64; 66; 67; 76; 77; 80; 84; 89; 90; 92; 98; 102; 105]

Тема 8. Юридичні особи в міжнародному приватному праві

Юридичні особи як суб'єкти міжнародного приватного права.

Джерела правового регулювання положення юридичних осіб у міжнародному приватному праві України та іноземних держав. Міжнародні договори України та іноземних держав як джерела правового регулювання положення юридичних осіб у міжнародному приват-

ному праві. Визначення статусу юридичних осіб у рамках Співдружності Незалежних Держав.

Поняття “національність” та “державна приналежність” стосовно юридичних осіб. Колізійні критерії визначення особистого статусу юридичної особи щодо права України та права іноземних держав. Концесійна система відношення держави до іноземних юридичних осіб. Значення визначення національності юридичних осіб. Сфера дії особистого статусу юридичної особи. Змінення особистого статусу юридичної особи.

Транснаціональні корпорації в міжнародному приватному праві.

Транскордонне банкрутство.

Захист фірми в міжнародному приватному праві України.

Режими правового статусу іноземних юридичних осіб в Україні.

Правове положення іноземних юридичних осіб в Україні, умови ведення ними діяльності в Україні. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності іноземних юридичних осіб в Україні. Представництва та філіали іноземних юридичних осіб в Україні. Правові форми сумісної діяльності українських та іноземних юридичних осіб.

Межі застосування національного режиму стосовно іноземних юридичних осіб за правом України та за правом іноземних держав.

Цивільна правоздатність українських юридичних осіб за кордоном. Способи захисту прав та інтересів українських юридичних осіб за кордоном.

Роль та функції українських консулів у сфері захисту прав та інтересів українських юридичних осіб за кордоном.

Література: основна [4; 5; 9; 13; 15; 16; 19; 22; 36; 42; 57; 60; 79; 83; 85; 86; 97];

додаткова [7; 11; 13; 14; 21; 25; 29; 35; 38; 41; 43; 45; 52; 53; 57; 63; 65–67; 80; 84; 89; 93; 95; 98; 105]

Тема 9. Держава і міжнародні організації в міжнародному приватному праві

Держава як суб'єкт міжнародного цивільного і торгового обігу. Види участі держави в цьому обігу.

Теорія “абсолютного імунітету” держави та її власності. Види “абсолютного імунітету”.

Теорія “функціонального імунітету” держави та її власності.

Питання розвитку інституту імунітету іноземної держави та її власності в національному праві та міжнародних договорах України. Проблеми імунітету України та її власності за кордоном (Брюссельська конвенція 1926 р. про уніфікацію деяких правил щодо імунітету морських суден; Європейська конвенція про державний суверенітет 1972 р.).

Судовий імунітет держави та виключення з нього. Імунітет представника держави від юрисдикції. Імунітет держави з виконання судового рішення. Згода держави на відмову від імунітету (на прикладі Гарантійної структурної Угоди між Урядом України та урядом Сполучених Штатів Америки від 10.05.95). Положення нашого українського законодавства про імунітет держави.

Правовий режим правочинів, здійснюваних державою, в колізійному та матеріально-правовому аспектах.

Роль і функції українських консулів у сфері захисту прав та інтересів української держави за кордоном.

Правове положення міжнародних організацій у міжнародному приватному праві.

Література: основна [5–8; 10; 13; 16; 21; 22; 31; 33; 34; 38; 45; 47; 50; 52; 57; 97];
додаткова [1; 7; 9; 11; 13; 16; 21; 22; 29; 31; 36; 38; 41; 45; 53; 57; 61; 65; 66; 76; 80; 89; 93; 94; 97; 98; 100]

Тема 10. Представництво, позовна давність та захист суб'єктивних прав у міжнародному приватному праві

Представництво в міжнародному приватному праві. Закон, що застосовується до форми та строку дії довіреності.

Значення та строки позовної давності в міжнародному приватному праві. Правила позовної давності, що застосовуються до зовнішньоторгівельних угод.

Захист суб'єктивних прав у міжнародному приватному праві. Колізійні норми щодо особистих немайнових прав. Державні органи та громадські організації, які здійснюють захист прав суб'єктів цивільних правовідносин міжнародного характеру.

Література: основна [4; 5; 12; 13; 20; 30; 32; 38; 42; 45; 57; 71; 76];
додаткова [7; 9; 13–15; 22; 29; 32; 41; 45; 51; 57; 61; 64; 76; 80; 93; 105]

Змістовий модуль II. Особлива частина

Тема 11. Право власності та ін. речові права в міжнародному приватному праві

Питання права власності та інших речових прав у міжнародному цивільному і торговому обігу.

Колізійне регулювання права власності та інших речових прав в Україні та в іноземних державах. Закон місця знаходження речі та ролі цієї прив'язки. Сфера застосовуваного статуту, його відмежування від зобов'язального статуту. Спеціальні колізійні прив'язки для окремих питань, пов'язаних з речово-правовими відносинами.

Матеріально-правове регулювання права власності та інших речових прав в Україні щодо наявності іноземного елемента.

Поняття принципів “право слідування” та “право переваги”. Класифікація речей в цивільному праві за об'єктом, за відношенням до цивільного обороту, за місцем знаходження та іншими ознаками.

Міжнародні договори з питань права власності та інших речових прав. Регулювання права власності та інших речових прав у рамках Співдружності Незалежних Держав.

Взаємозв'язок і взаємовідношення питань права власності та інших речових прав з рештою інститутів міжнародного приватного права.

Право власності на валютні цінності в міжнародному приватному праві.

Правове положення власності України і українських суб'єктів права за кордоном. Способи їх захисту. Роль і функції українських консулів у сфері захисту української власності за кордоном.

Право на інформацію в цивільному та торговому обороті.

Захист культурних цінностей з погляду міжнародного приватного права. Питання націоналізації власності іноземних осіб. Дія актів націоналізації та права за кордоном, що виникають в її результаті.

Література: основна [4; 5; 10; 13; 18; 21; 23; 24; 32; 36; 45; 57; 70; 80; 93; 97];
додаткова [13; 14; 22; 29; 33; 36; 40; 41; 43; 45; 47; 50; 57; 64–66; 80; 98; 101; 105]

Тема 12. Правочини і договори в міжнародному приватному праві

Місце інститутів правочинів і договорів у міжнародному приватному праві. Джерела правового регулювання правочинів і договорів у міжнародному приватному праві України та зарубіжних держав. Міжнародні договори України та іноземних держав як джерело правового регулювання правочинів та договорів у міжнародному приватному праві. Регулювання правочинів і договорів у рамках Співдружності Незалежних Держав.

Поняття “зовнішньоекономічного правочину” та “правочину з іноземним елементом” у праві України.

Колізійні питання правочинів та договорів за правом України та іноземних держав. Інститут “автономії волі”.

Критерій “найбільш тісного зв’язку”.

Сфера дії зобов’язального статуту. Право, що застосовується до форми і сутності правочинів і договорів. Форма і порядок підписання зовнішньоекономічних правочинів у праві України. Акцесорні зобов’язання в міжнародному приватному праві.

Зміст і особливості правового регулювання договорів з участю споживачів у колізійному і матеріальному праві України та зарубіжних держав.

Особливості правового регулювання окремих видів договорів у праві міжнародної торгівлі.

Універсальні міжнародні конвенції з міжнародної купівлі-продажу.

Звичай в міжнародній торгівлі.

Зміст і сутність “Принципів міжнародних комерційних договорів 1994 р. (Принципів УНІДРУА)” та “Принципів європейського контрактного права (доповнена і переглянута версія 1998 р.)”.

Роль і функції українських консулів у сфері захисту українських осіб за кордоном у зв’язку з договірними зобов’язаннями.

Література: основна [4; 5; 10; 13; 18; 21; 23; 24; 32; 36;
45; 57; 70; 80; 93; 97];
додаткова [13; 14; 22; 29; 33; 38; 40; 41; 43; 45; 47;
50; 57; 64–66; 80; 98; 105]

Тема 13. Позадоговірні зобов'язання в міжнародному приватному праві. Зобов'язання із заподіяння шкоди

Колізійне регулювання деліктних відносин у праві України та зарубіжних держав. Принцип *Lex loci delicti commissi*. Причини що обумовлюють його обмеження. Практика застосування цього принципу у країнах континентального права. Специфічні складнощі його застосування у країнах англо-саксонського права. Закон Угорщини про міжнародне приватне право (1979 р.) стосовно відповідальності за деліктними зобов'язаннями.

Колізійні питання деліктних зобов'язань у законодавстві України.

Міжнародне регулювання питань, пов'язаних з деліктною відповідальністю. Приклади колізійного регулювання (Конвенція про цивільну відповідальність від забруднення нафтою 1969 р. та Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду 1963 р.). Його особливості. Приклади інших міжнародних конвенцій з цих же питань.

Укладення договорів про взаємну правову допомогу. Головні положення Мінської конвенції 1993 р. Кишинівська конвенція від 07.10.02. Договори незалежної України з цих питань. Приклади договорів про взаємну правову допомогу, які чинні для України на підставі правонаступництва. Правова регламентація деліктних зобов'язань за цими двосторонніми договорами.

Література: основна [4; 5; 10; 13; 18; 21; 23; 24; 32; 36; 45; 57; 70; 80; 93; 97];
додаткова [13; 14; 22; 29; 33; 36; 38; 40; 41; 43; 45; 47; 50; 57; 64–66; 80; 105]

Тема 14. Правове регулювання іноземних інвестицій в міжнародному приватному праві

Загальна характеристика процесу інвестиційної діяльності. Основні етапи розвитку правового регулювання іноземних інвестицій. Принципові підходи до зазначеного регулювання на сучасному етапі. Загальноприйняті обмеження інвестиційної діяльності. Поняття режиму інвестування. Привілейований та особливо привілейований режим інвестування. Інвестиційні пільги. Інвестиційні ризики. Багатосторонні міжнародні договори з інвестиційних питань (Конвенція про розгляд справ щодо інвестицій між державами та особами інших

держав 1965 р.; Сеульська конвенція 1985 р. про створення Міжнародного агентства по гарантіях інвестицій).

Законодавство України про інвестиції. Закон України “Про захист іноземних інвестицій на Україні” від 10.09.91. Основні положення Закону України “Про режими іноземного інвестування” від 12.03.96 (види інвестицій; реєстрація та контроль за інвестиціями; концесійні договори та ін.). Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.91.

Особливості інвестування у вільних економічних зонах. Види вільних економічних зон. Специфіка офшорних зон. Вимоги ст. 25 Закону України “Про режим іноземного інвестування” щодо вільних економічних зон. Головні положення Закону України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” від 13.10.92.

Закон України “Про концесії” від 16.07.99 (зі змін. і допов. останні — від 08.09.05).

Література: основна [4–6; 13; 31; 36; 50; 60; 70; 72;
75; 87; 97];

додаткова [1; 22; 29; 33; 35; 38; 39; 41; 44; 45; 47; 57;
64–66; 80; 105]

Тема 15. Авторське право та суміжні права у міжнародному приватному праві

Поняття авторського права. Немайнові та майнові права авторів. Загальне поняття права інтелектуальної власності. Поняття авторського права: територіальний характер дії, розділених права автора на майнові та немайнові права. Головні майнові та немайнові (особисті) права автора.

Авторські та суміжні права. Поняття та головні особливості суміжних прав.

Захист прав іноземців за законодавством України. Головні положення Закону України “Про авторське право і суміжні права” від 23.12.93.

Категорії авторів, що захищаються цим Законом та встановлені ним види режимів. Критерії надання охорони суміжних прав (ст. 32 зазначеного Закону).

Захист прав громадян України за кордоном. Принципи та положення Бернської конвенції про охорону міжнародних і художніх

творів 1886 р. Специфіка захисту авторських прав за Всесвітньою конвенцією про авторське право 1952 р. Принципи захисту авторських прав за Угодою про Співробітництво в галузі охорони авторського права і сумісних прав держав учасників СНД від 23.09.93.

Деякі питання охорони інтересів виробників фонограм. Права виробників фонограм за Законом України “Про авторське право і суміжні права” (ст. 34). Зобов’язання держав стосовно виробників фонограм за Угодою від 23.09.93. Основні положення Женевської конвенції 1971 р. про охорону інтересів виробників фонограм від незаконних відтворень їх фонограм.

Література: основна [5; 9; 10; 23; 24; 27; 57; 62; 97];
додаткова [2; 13–15; 27; 29; 44–47; 57; 64–66; 70;
75; 91; 105]

Тема 16. Право промислової власності у міжнародному приватному праві

Визначення та основні поняття права промислової власності. Поняття та основні об’єкти права промислової власності. Визначення винаходу та промислового зразка за Законом України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” від 15.12.93. Визначення знака за Законом України “Про охорону прав та знаки для товарів і послуг” від 15.12.93. Значення терміна “корисна модель”. Загальне поняття про патент.

Охорона прав іноземців в Україні. Головні положення зазначених вище законів щодо охорони прав іноземних фізичних та юридичних осіб. Загальні вимоги Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.08.94. Проблеми, пов’язані з використанням та захистом знаків.

Захист прав українських суб’єктів промислової власності за кордоном. Принципові положення Паризької конвенції про охорону промислової власності (Конвенція про застосування ВОІВ від 14.07.67): надання національного режиму, право конвенційного пріоритету, термінова охорона на міжнародних виставках. Вашингтонський договір про патентну кооперацію (РСТ) 1970 р. та Мадридська конвенція 1891 р. про реєстрацію фабричних і товарних знаків. Співвідношення останньої Конвенції з Женевським договором про закони щодо товарних знаків. Європейські патентні конвенції.

Охорона нових сортів рослин. Специфіка цього об'єкта промислової власності. Основні положення Міжнародної конвенції про захист нових сортів рослин 1961 р. Закон України “Про охорону прав на сорти рослин” від 21.04.93.

Ліцензійні угоди. Поняття та визначення ліцензійної угоди. Види ліцензійних угод: повна ліцензія, виключна ліцензія та проста (невключена) ліцензія. Стан регулювання ліцензійних питань в Україні.

Договори про передачу науково-технічної інформації та “ноу-хау”. Загальна характеристика зазначених видів договорів. Специфіка захисту цих об'єктів права промислової власності. Стан регулювання відповідних питань в українському законодавстві.

Література: основна [5; 9; 10; 23; 24; 27; 57; 62];
додаткова [2; 13–15; 27; 44–47; 57; 64–66;
70; 75; 91; 105]

Тема 17. Зовнішньоторгові угоди (контракти) в міжнародному приватному праві

Загальне поняття зовнішньоекономічного договору. Взаємопов'язаність речового та зобов'язального статутів. Специфіка та визначення зовнішньоекономічного договору. Законодавство України про зовнішньоекономічні договори (Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.91, зокрема ст. 6).

Зовнішньоторгова угода (контракт). Поняття та визначення контракту у міжнародному приватному праві (Віденська конвенція 1980 р. про міжнародні договори купівлі-продажу товарів). Компенсаційні угоди. Специфіка зовнішньоторгових угод (залежність від міжнародних економічних договорів). Принцип автономії волі у контрактах. Законодавство України щодо автономії волі у зовнішньоекономічних договорах (ст. 6 зазначеного Закону).

Колізійні питання стосовно форми контракту. Принцип *Lex loci actus* та проблема “укладення договору між відсутніми”. Національне законодавство України про форму зовнішньоекономічного договору. Основні вимоги Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердженого наказом Міністерства зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України від 05.10.95 № 75.

Колізійні питання, що стосуються змісту контрактів. Колізійні питання, пов'язані з базисом поставки, з платежами в іноземній ва-

люті та із захисними застереженнями. Уніфікація зазначених питань у Правилах “Інкотермс”. Регулювання відповідних питань в Україні (Закон України “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” від 23.09.94. Указ Президента України “Про заходи щодо упорядкування розрахунків за договорами укладеними суб’єктами підприємницької діяльності України” від 04.10.94 № 566).

Уніфіковані норми, що стосуються міжнародних контрактів. Форми уніфікації правового регулювання зовнішньоторгової діяльності. Гаагські конвенції з питань купівлі-продажу товарів. Основні положення Конвенції ООН 1980 р. про договори міжнародної купівлі-продажу товарів. Нью-Йоркська конвенція 1974 р. про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів. Модельний цивільний кодекс для держав-учасниць СНД.

Література: основна [4; 5; 8; 10; 20; 25; 30; 32; 38; 41; 45; 50; 56; 57; 62; 64; 82; 85; 97];
додаткова [7; 9; 13; 14; 18; 20; 22; 39–41; 43; 45–47; 50; 54; 64–67; 74; 75; 80; 82; 85; 88; 96; 98; 105]

Тема 18. Договори перевезення у міжнародному приватному праві

Особливості та види міжнародних перевезень. Внутрішні міжнародні перевезення. Роль міжнародних договорів (транспортних угод) в організації транспортних перевезень. Типи зазначених угод. Визначення міжнародного перевезення. Види міжнародних перевезень: у прямому сполученні, у непрямому сполученні, перевезення, що здійснюються в сусідському, транзитному та наскрізному сполученні. Безпересадочні (безперевантажувальні) та пересадочні (перевантажувальні) перевезення.

Література: основна [4; 5; 10; 17; 26; 57; 70; 73; 97];
додаткова [7; 29; 41; 42; 44–47; 57; 64–66; 80; 105]

Тема 19. Міжнародні залізничні перевезення

Загальні питання міжнародних залізничних перевезень. Основні положення Угоди про міжнародні залізничні перевезення (КОТИФ). Єдині правила перевезення вантажів (МВК): міжнародні залізничні лінії, форма залізничної накладної, строки доставлення вантажу, відповідальність за втрату багажу чи спричинення шкоди, порядок відшкодування.

Специфіка міжнародних залізничних перевезень у межах СНД. Угоди про міжнародне вантажне та міжнародне пасажирське сполучення (УМВС, УМПС) та їх співвідношення з КОТИФ. Угоди 1994 та 1997 р. держав-учасниць СНД щодо УМВС та УМПС. Специфіка міжнародних залізничних перевезень територією України. Європейська угода про міжнародні магістральні залізничні лінії від 31.05.85.

Національне законодавство України та міжнародні залізничні перевезення. Положення Закону України “Про залізничний транспорт від 04.07.96. Коротка характеристика Статуту залізниць України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.04.98 № 457.

Література: основна [4; 5; 10; 17; 26; 57; 70; 73; 97];
додаткова [7; 29; 41; 42; 44–47; 57; 64–66; 80; 105]

Тема 20. Міжнародні автомобільні перевезення

Специфіка міжнародних автомобільних перевезень. Особливості міжнародних автомобільних перевезень. Головні питання міжнародних автомобільних перевезень (вимоги щодо: дорожнього руху, митних процедур, гарантії в разі спричинення шкоди та ін.).

Забезпечення вимог щодо єдиних правил дорожнього руху. Віденські конвенції про шляховий рух та про дорожні знаки і сигнали 1968 р. Європейські угоди 1971 р. до цих Конвенцій. Європейська угода про міжнародні автомагістралі від 15.11.75.

Полегшення митних процедур. Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням знижки МДП від 14.11.75.

Створення гарантії на випадок спричинення шкоди. Страхування цивільної відповідальності. Система страхування за Угодою 1953 р. (“зелена” картка). Забезпечення відшкодування на підставі двосторонніх угод. Ситуація з цього питання в Україні.

Уніфіковані норми в галузі міжнародних автомобільних перевезень. Конвенція ООН про міжнародне перевезення пасажирів та багажу 1973 р. (КАПП). Європейська конвенція про договір міжнародного дорожнього перевезення вантажів 1956 р. (ЦМР). Ситуація щодо цієї Конвенції для України. Основні положення Конвенції про міжнародні автомобільні перевезення пасажирів та багажу 1973 р. держав-учасниць СНД.

Література: основна [4; 5; 10; 17; 26; 57; 70; 73; 97];
додаткова [7; 29; 41; 42; 44–47; 57; 64–66; 80; 105]

Тема 21. Міжнародні повітряні перевезення

Специфіка повітряних перевезень та роль двосторонніх угод в їх організації. Головні положення Варшавської конвенції для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень 1929 р. та Гаагського протоколу 1955 р. до неї: сфера дії, вимоги до перевізних документів, відповідальність перевізника, процедура розгляду вимог щодо відшкодування.

Інші міжнародні документи щодо цього виду перевезень. Гвадалахарська конвенція 1971 р., Гватемальський 1971 р. та Монреальський 1975 р. протоколи. Правила міжнародних повітряних перевезень. Специфіка перевезень на орендних повітряних судах. Чартерні повітряні перевезення. Загальна характеристика Повітряного кодексу України.

Література: основна [4; 5; 10; 17; 26; 57; 70; 73; 97];
додаткова [7; 29; 41; 42; 44–47; 57; 64–66; 80; 105]

Тема 22. Міжнародні морські перевезення

Специфіка міжнародних морських перевезень. Складнощі застосування положень національних законодавств, різноманіття в судовій практиці.

Регулювання морських перевезень у національному законодавстві України. Кодекс торговельного мореплавства України: загальна характеристика, вирішення колізійних питань (зміст ст. 14 Кодексу).

Звичай у міжнародних морських перевезеннях. Договори перевезення на умовах “фат” і “сір” та їх різновиди (“фас” і “каф”). Тлумачення торгових термінів, правила тлумачення (“Інкотермс”).

Лінійні морські перевезення. Поняття, особливості та види ліній (односторонні, сумісні, конференційні). Конвенція про кодекс поведінки лінійних конференцій 1974 р.

Чартерні морські перевезення: загальне уявлення про чартер, види чартеру, зміст договорів чартеру, чартерні проформи. Перевезення за коносаментом. Основні положення Брюссельської конвенції про уніфікацію деяких правил про коносамент 1924 р. та Брюссельського протоколу 1968 р. до неї.

Конвенція ООН про морське перевезення вантажів 1978 р.

Специфіка морських пасажирських перевезень. Основні положення Афінської конвенції про перевезення морем пасажирів та їхнього

багажу 1974 р. і протоколу до неї 1976 р.: сфера застосування, умові та межі відповідальності, процедура розгляду вимог про відшкодування шкоди.

Ризики, пов'язані з морськими перевезеннями. Загальне поняття стосовно зіткнення суден, спасіння суден, загальної аварії. Обмеження відповідальності власника суден. Стан уніфікації пов'язаних з цим питань у міжнародному приватному праві (Йорк-Антверпенські правила, Конвенція про міжнародні правила запобігання зіткненню суден на морі 1972 р., Міжнародна конвенція про пошук і рятування на морі 1979 р. тощо).

Література: основна: [4; 5; 10; 17; 26; 57; 70; 73; 97];
додаткова [7; 29; 41; 42; 44–47; 57; 64–66; 80; 105]

Тема 23. Посередницькі договори в міжнародному приватному праві

Доручення та посередництво. Загальне поняття договору доручення. Підходи до визначення юридичного змісту доручення в різних національних системах. Договір посередництва. Комерційне посередництво у міжнародному приватному праві та в українському законодавстві.

Агентські договори. Право, що застосовується до агентських правовідносин. Гагська конвенція про право, що застосовується до агентських правовідносин.

Уніфікація норм міжнародних агентських угод. Конвенція про агентські правовідносини в міжнародній купівлі-продажу товарів 1983 р. Директива ЄС від 18.12.86.

Порадник Міжнародної торгової палати зі складання агентських контрактів і типовий контракт про комерційні агентські відносини.

Міжнародні дистриб'юторські договори.

Договори про виключний збут. Постанова ЄС № 1983/83.

Договори про виключні закупки. Постанова ЄС № 1984/83.

Селективні дистриб'юторські угоди. Постанова ЄС № 1475/95.

Література: основна [4; 5; 10; 32; 36; 45; 54; 57; 85; 97];
додаткова [9; 29; 36; 41; 44; 46; 47; 57; 80; 83; 105]

Тема 24. Договір франчайзингу в міжнародному приватному праві

Неназвані контракти (contractus innominatis). Підстави, що зумовили необхідність виникнення цих контрактів. Принципові особ-

ливості зазначених контрактів (рамковий характер, комплектність, закріплення за боржником певної монополії). Інші притаманні цим контрактам ознаки.

Договір франчайзингу. Загальне поняття договору франчайзингу, його визначення, права та обов'язки сторін за цим договором. Види договору франчайзингу — промисловий, сервісний та збитовий. Відмінність цього договору від договору франшизи.

Правове регулювання договору франчайзингу. Використання загальних засобів охорони права інтелектуальної власності. Національне законодавство країн і регулювання правовідносин за цим договором. Договір франчайзингу у праві ЄС. Загальна характеристика Директиви № 4087/88.

Література: основна [4; 5; 10; 32; 36; 45; 54; 57; 85; 97];
додаткова [9; 17; 29; 36; 40; 41; 44; 46; 47; 50; 57; 80; 83; 105]

Тема 25. Міжнародний лізинг

Майновий найм і лізинг. Загальне визначення договору найму. Найм нерухомості. Закон України “Про оренду державного та комунального майна” від 14.03.95. Визначення лізингу за Кодексом торгового мореплавства України (ст. 215). Головні положення Закону України “Про лізинг” від 16.12.97. Положення Цивільного кодексу України про лізинг (ст. 806–809). Принципові відмінності між договором найму та лізингу.

Міжнародний лізинг. Історія виникнення та загальна характеристика лізингу. Операційний та фінансовий лізинг. Складові договору операційного лізингу. Різниця між ними та звичайним наймом майна. Значення лізингу для сторін договору. Особливості фінансового лізингу (Конвенція про міжнародний фінансовий лізинг 1988 р.).

Правова регламентація міжнародного лізингу. Підстави, що зумовлюють необхідність зазначеної регламентації. Головні положення Конвенції 1988 р.

Відношення ЄС до договорів лізингу. Конвенція 1998 р. про міжнародний лізинг (у межах держав-учасниць СНД).

Література: основна [4; 5; 10; 32; 36; 45; 54; 57; 85; 97];
додаткова [9; 17; 29; 36; 40; 41; 44; 46; 47; 50; 57; 80; 83; 105]

Тема 26. Міжнародний факторинг

Загальне поняття про договір факторингу. Обставини, що спонукають до укладення цих договорів. Принципова відмінність договорів факторингу від договорів франчайзингу та лізингу. Загальний стан з практикою укладення договорів факторингу. Договір факторингу у практиці України.

Поняття та визначення міжнародного факторингу. Загальне поняття міжнародного факторингу. Права та обов'язки сторін за договором міжнародного факторингу. Відкритий та прихований факторинг. Найпоширеніші види міжнародного факторингу. Відмінності факторингу від звичайної і кредитної угоди.

Правове регулювання міжнародного факторингу. Регулювання на рівні національних законодавств, зокрема в Україні. Конвенція УНІДРУА 1988 р. про міжнародний факторинг, її загальні положення.

Література: основна [4; 5; 10; 32; 36; 45; 54; 57; 85; 97];
додаткова [9; 17; 29; 36; 40; 41; 44; 46; 47; 50; 57; 80; 83; 105]

Тема 27. Міжнародний підряд

Договір підряду. Загальне поняття договору підряду. Принципова відмінність цього виду договору та специфіка обміну за ним. Особливості переходу права власності за договором підряду. Співвідношення цього договору та договору купівлі-продажу товарів (ст. 3 Конвенції ООН про договори купівлі-продажу товарів 1980 р.). Сфера застосування договорів підряду.

Договір щодо будівництва об'єктів. Специфіка цих видів договорів. Складові будівництва комплексного промислового об'єкта. Правове регулювання зазначених договорів (Вказівки зі складання контрактів щодо комплексних промислових об'єктів 1979 р. (Вказівки зі складання міжнародних контрактів на будівництво об'єктів 1988 р.; Загальні умови FIDIC).

Договори щодо надання технічних послуг і здійснення монтажних робіт. Обставини, що обумовлюють укладення зазначених видів договорів. Правове регулювання цих договорів (Загальні умови № 188 А та № 574 А). Зобов'язання сторін відповідно до зазначених Загальних умов.

Література: основна [4; 5; 10; 12; 17; 38; 45; 57; 76; 88; 97];
додаткова [7; 9; 12–14; 22; 29; 36; 38; 41; 44–47; 57; 105]

Тема 28. Кредитні та розрахункові відносини в міжнародному приватному праві

Загальне поняття про кредитні та розрахункові відносини в міжнародному приватному праві. Відмітності зазначених відносин від відповідних відносин міжнародного економічного права. Поняття ризику у зазначених відносинах.

Основні форми безготівкових розрахунків: кредитний переказ, акредитив, інкасо, чек або вексель. Форма кредитного або розрахункового договору.

Міжнародний кредитний переказ. Поняття та визначення. Правове регулювання кредитного переказу (Типовий закон ЮНСІТРАЛ 1982 р. Міжнародної торгової палати 1990 р. Правове керівництво ЮНСІТРАЛ 1987 р. про електронний переказ коштів). Етапи кредитного переказу. Пов'язані з ним ризики та засоби їх попередження.

Міжнародний акредитив. Поняття та визначення міжнародного акредитива. Правове регулювання акредитива (Уніфіковані правила та звичаї для документарних акредитивів — публікація МТП № 500). Види акредитивів (відзивний і безвідзивний; револьверний і непоновлюваний; кумулятивний та некумулятивний). Резервні акредитиви.

Виконання акредитива. Ризики, пов'язані з акредитивною формою розрахунків, та засоби їх подолання.

Інкасо у міжнародному приватному праві. Поняття та визначення. Правове регулювання інкасо (Уніфіковані правила по інкасо, публікація МТП № 522). Пряме інкасо. Здійснення інкасо. Ризики цієї форми розрахунків та засоби їх подолання.

Вексель у міжнародному приватному праві. Правова природа, поняття та функції векселя. Самостійність векселя. Звичайний та перевідний векселі. Акцепт векселя. Правове регулювання відносин, пов'язаних з векселем (Женевські вексельні конвенції 1930 р.).

Банківська гарантія. Поняття та визначення банківської гарантії. Види банківських гарантій (тендерна; виконання; повернення авансу; сплати; митна; судова; забезпечення позову; коносаменту). Правове регулювання банківських гарантій (документи МТП № 325, 406, 458, 503 та 547). Проект Конвенції ЮНСІТРАЛ про незалежні гарантії та резервні акредитиви 1995 р.

Література: основна [2; 4; 5; 10; 32; 48; 56; 57; 68; 97];
додаткова [7; 9; 12–14; 22; 29; 36; 38; 41; 44–47; 57; 105]

Тема 29. Міжнародне сімейне право

Поняття сімейно-шлюбних стосунків міжнародного характеру. Сімейно-шлюбні стосунки, ускладнені іноземним елементом, як частина транскордонних приватноправових відносин. Поняття іноземних шлюбів. Консульські шлюби.

Підстави виникнення колізій між сімейним правом різноманітних держав і проблема вибору права.

Способи вирішення колізій права між сімейним правом, що визначає матеріальні умови вступу в шлюб. Застосування *Lex loci celebrationis* та *Lex personalis*. Вирішення колізій законів про форму шлюбу. Колізійні питання визнання шлюбу дійсним. Колізійні питання розірвання шлюбу. Визнання здійснених за кордоном розлучень.

Вирішення колізійних питань шлюбу за українським правом, правом інших держав.

Уніфіковані колізійні норми з питань шлюбу. Гаагська конвенція про укладення шлюбу та визнання його недійсним 1978 р. Гаагська конвенція про визнання розлучень та судового розлучення подружжя 1970 р. Регіональні угоди: Кодекс Бустаманде 1928 р., Конвенція про правову допомогу та правові відносини з цивільних, сімейних і кримінальних справ СНД 1993 р. Двосторонні договори України з іноземними державами про правову допомогу. Консульські угоди.

Вирішення колізій законів у сфері особистих і майнових стосунків між подружжям. Шлюбний договір і вибір компетентного правопорядку. Застосування *Lex nationalis* і *Lex domicilii* та їх співвідношення. Можливість застосування закону автономії волі — *Lex voluntatis*. Вибір компетентного правопорядку, що регулює взаємини між батьками та дітьми. Колізійні питання аліментних зобов'язань.

Вирішення колізійних питань у сфері особистих та майнових відносин між подружжями, між батьками і дітьми за українським правом, правом інших держав.

Уніфіковані колізійні норми щодо взаємостосунків членів сім'ї. Конвенція про право застосовуване до режимів майна подружжя 1978 р. Конвенція про право застосовуване до режимів аліментних зобов'язань стосовно дітей 1956 р. Конвенція про компетенцію та застосовуване право стосовно захисту неповнолітніх 1961 р. Регіональні угоди: Кодекс Бустаманде 1928 р. Конвенція про правову допомогу та правові відносини з цивільних, сімейних і кримінальних справ СНД 1993 р. Двосторонні договори України з іноземними державами про надання правової допомоги.

Колізійні питання усиновлення, опікунства та піклування за українським правом та правом інших держав. Порядок усиновлення дітей — українських громадян іноземцями.

Міжнародно-правове регулювання. Гаагська конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 р. Гаагська конвенція про захист дітей та співробітництво щодо іноземного усиновлення 1993 р. Кодекс Бустаманде 1928 р., Конвенція про правову допомогу з цивільних, сімейних та кримінальних справ СНД 1993 р. Двосторонні договори України з іноземними державами.

Література: основна [5; 10; 12; 34; 36; 38; 45; 57; 71; 74; 94; 97];
додаткова [7; 13; 14; 29; 36; 41; 44; 45; 51; 57; 64–66; 95;
98; 102; 105; 113; 114]

Тема 30. Міжнародне спадкове право

Спадкові відносини, ускладнені іноземним елементом. Їх місце в міжнародному приватному праві.

Колізійні питання спадкового права. Регулювання питання про спадкову масу. Правовий режим рухомого та нерухомого спадкового майна. Проблеми спадкування за законом і заповітом. Вимоги щодо форми заповіту. Питання про коло спадкоємців. Найбільш застосовані колізійні прив'язки.

Колізійні питання спадкового права в національному законодавстві. Загальні вимоги українського законодавства стосовно нотаріальних дій, встановлення фактів і консульського захисту громадян України. Аналіз положень Цивільного кодексу України про закон застосований до спадкоємства. Визначення закону, що підлягає застосуванню до спадкового майна, яке знаходиться за кордоном.

Перехід спадкового майна до держави. Положення Цивільного кодексу України. Поняття вислову “за правом успадкування”. Перехід спадкового майна до держави за правом “окупації”. Наслідки застосування зазначених форм переходу майна до держави.

Міжнародні договори, в яких зачіпаються питання успадкування. Питання про форму заповіту (Гаагська конвенція 1961 р., Вашингтонська конвенція 1973 р.). Головні положення Мінської конвенції 1993 р. стосовно успадкування. Двосторонні договори України про правову допомогу і питання успадкування.

Література: основна [5; 10; 12; 34; 36; 38; 45; 57;
71; 74; 94; 97];
додаткова [7; 13; 14; 29; 36; 41; 44; 45; 51; 57;
64; 64–66; 95; 98; 102; 105; 113; 114]

Тема 31. Трудові відносини у міжнародному приватному праві

Поняття трудових відносин за участю іноземців. Трудові відносини, ускладнені іноземним елементом, як частина приватноправових відносин міжнародного характеру. Правове положення іноземців у сфері трудових відносин в Україні, в країнах СНД, в інших країнах.

Колізійні питання в галузі міжнародних трудових відносин. Міграція та її причини. Наслідки міграції з погляду міжнародного приватного права. Співвідношення між міжнародним трудовим правом і сферою міжнародного приватного права, що регулює трудові правовідносини за участю іноземців. Проблеми взаємодії норм міжнародного трудового права, національного трудового права України та міжнародного приватного права у процесі регулювання трудових правовідносин. Колізійні прив'язки, які при цьому застосовуються.

Трудові відносини за участю іноземного елемента в національному законодавстві України. Аналіз вимог ст.43 Конституції України. Зіставлення її вимог з правилами ст. 8 Закону України “Про правовий статус іноземців” від 04.02.94. Захист трудових прав громадян України за кордоном (ст. 10 Закону України “Про зайнятість населення” від 01.03.91). Двосторонні угоди України і захист трудових прав громадян. Основні положення Угоди між Урядом України та Урядом РФ про трудову діяльність і соціальний захист громадян (1993 р.).

Соціальний захист громадян України за кордоном. Соціальний захист іноземців в Україні (тих, хто проживає постійно, і тих, хто перебув тимчасово). Питання надання медичної допомоги іноземцям (постанови Уряду України від 17.09.96 та 28.01.97).

Література: основна [3; 5; 10; 14; 16; 38; 43; 45; 53; 57; 97];
додаткова [7; 13; 14; 29; 36; 41; 43; 45; 51; 57; 64–66;
95; 98; 102; 105; 113; 114]

Тема 32. Міжнародний цивільний процес і міжнародне приватне право

Поняття міжнародного цивільного процесу. Правові норми міжнародного цивільного процесу, їх місце в міжнародному приватному праві. Роль міжнародного договору у правовому регулюванні міжнародного цивільного процесу.

Правове положення іноземців у цивільному процесі. Доступ іноземців до правосуддя. Процесуальна право- і дієздатність іноземців. Процесуальне положення іноземців в Україні, в країнах СНД, в інших країнах. Судова застава.

Міжнародно-правове регулювання процесуального становища іноземців. Гаагська конвенція з питань цивільного процесу 1954 р. Гаагська конвенція про полегшення доступу до правосуддя за кордоном 1980 р. Договори про надання правової допомоги.

Правове становище іноземної держави у цивільному процесі.

Юрисдикція з цивільних справ, ускладнених іноземним елементом. Поняття міжнародної юрисдикції. Законна та договірна юрисдикція. Пророгаційні угоди. Способи визначення юрисдикції.

Вирішення питань юрисдикції по окремих категоріях цивільних справ з іноземним елементом у міжнародних договорах. Конвенція про уніфікацію деяких правил, що стосуються цивільної юрисдикції по справах про зіткнення суден, 1952 р.; “транспортні конвенції” та ін. Брюссельська конвенція про підсудність, визнання та виконання судових рішень з цивільних та торгових справ 1968 р. Луганська конвенція 1988 р. Угода про порядок вирішення спорів, пов’язаних зі здійсненням господарської діяльності, 1992 р. Конвенція про правову допомогу та правові відносини з цивільних, сімейних та кримінальних справ 1993 р. Двосторонні договори України з іноземними державами про надання правової допомоги.

Міжнародна правова допомога. Виконання іноземних судових рішень. Правові передумови та способи виконання іноземних судових доручень. Правове регулювання надання правової допомоги. Надання правової допомоги за українським правом, правом країн СНД, інших країн.

Надання правової допомоги на підставі міжнародних договорів: Гаагської конвенції з питань цивільного процесу 1954 р., Гаагської конвенції про вручення за кордоном судових і позасудових документів з цивільних та торгових справ 1965 р., Гаагської конвенції про збір за кордоном доказів з цивільних і торгових справ 1970 р., Нью-йоркської конвенції про стягнення за кордоном аліментів 1956 р. Договорів про надання правової допомоги.

Визнання та виконання іноземних судових рішень. Порядок і способи виконання. Екзекватура. Перегляд цивільної справи. Порядок визнання та виконання іноземних судових рішень в Україні та в інших державах.

Міжнародно-правове регулювання порядку визнання та виконання іноземних судових рішень. Гаагська конвенція про визнання і виконання рішень зі справ про аліментні зобов'язання стосовно дітей 1957 р., Брюсельська конвенція про підсудність, визнання та виконання судових рішень з цивільних та торгових справ 1968 р., Луганська конвенція 1988 р. Угода про порядок та взаємне виконання рішень арбітражних, господарських і економічних судів на територіях держав-учасниць СНД 1998 р. Договори про надання правової допомоги.

Література: основна [1; 4; 5; 18; 28; 34; 38; 46; 49; 57; 59; 70; 84; 91; 92; 97];
додаткова [8–10; 13; 14; 16; 18; 22; 23; 29; 32; 36; 41; 54; 57; 61; 65; 66; 75; 76; 82; 84; 105]

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ І

Тема 1. Міжнародне приватне право: поняття, юридична природа

1. Термін міжнародне приватне право (МПП). Об'єкт регулювання в МПП. Розмежування об'єкта міжнародного права і МПП; розмежування об'єкта МПП і об'єктів ряду галузей національного права (цивільного, трудового, сімейного, фінансового).
2. Колізія права різних держав: поняття, сфера виникнення, причини.
3. Метод МПП. Способи регулювання в МПП, їх правові форми. Українська доктрина про метод правового регулювання в МПП.
4. Система МПП як галузі права та галузі правознавства. Визначення МПП. Місце міжнародного приватного права в юридичній системі.

Література: основна [5; 7; 9; 10; 13; 38; 42–45; 57; 63; 68; 89; 96; 97];
додаткова [6; 13; 14; 20; 22; 23; 28; 29; 36; 38; 41; 52; 53; 57; 60]

Тема 2. Джерела МПП. Уніфікація і кодифікація МПП

1. Джерела МПП: поняття та види.
  - а) значення міжнародного договору і міжнародного звичаю для формування джерел МПП;
  - б) поняття і види трансформації в МПП;
  - в) кодифікація в МПП; види кодифікації МПП в Україні, новий Закон України “Про міжнародне приватне право”; кодифікація МПП в іноземних державах.
2. Способи зближення національного регулювання приватних правових відносин міжнародного характеру в різних країнах:
  - а) уніфікація: поняття і види; уніфікація колізійного, матеріального приватного і процесуального права;
  - б) гармонізація: поняття та ознаки;
  - в) адаптація: поняття та ознаки.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 22; 36; 42; 43; 45; 57; 63; 89; 96; 97];
додаткова [6; 11; 13; 21; 25; 29; 36; 38; 41; 43; 48; 52; 57; 66; 67; 75; 77; 79; 80; 89; 92; 98; 99; 105]

Тема 3. Колізійно-правове регулювання (4 год)

1. Колізійні норми: поняття, побудова, види і класифікація.
2. Основні колізійні формули прикріплення (колізійні принципи).
3. Явище множинності колізійних прив'язок; розщеплення і комуляція, жорсткі та гнучкі колізійні прив'язки в сучасному МПП.
4. Проблеми дії колізійних норм: кульгаючі відносини, конфлікт кваліфікацій (“приховані колізії”), колізія колізій (обернене відсилання і відсилання до права третьої держави), вибір права та обхід закону.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 22; 36; 42; 43; 45; 57; 63; 89; 96; 97];
додаткова [6; 11; 13; 21; 25; 29; 36; 38; 41; 43; 48; 52; 57; 66; 67; 75; 77; 79; 80; 89; 92; 98; 99; 105]

Тема 4. Застосування іноземного права (4 год)

1. Відмітності у підходах до іноземного права в національних правових системах.
2. Встановлення змісту іноземного права.

3. Застосування та тлумачення іноземного права. Інтерлокальні, інтерперсональні та інтемпоральні колізії. Взаємність. Застосування права невизнаної держави.
4. Межі застосування іноземного права. Застереження про публічний порядок. Імперативні норми. Наслідки незастосування іноземного права.

Література: основна [5; 9; 10; 13; 36; 38; 42; 43; 45; 57; 60; 63; 66; 77; 79; 83];
додаткова [7; 13; 14; 20; 22; 23; 29; 36; 38; 41; 43; 45; 52; 57; 58; 60; 64–68; 72; 77; 80; 81; 84; 89; 90; 92; 94; 98]

Тема 5. Держава як суб'єкт міжнародного приватного права

1. Держава — особливий суб'єкт МПП. Правове положення держави у приватноправових відносинах міжнародного характеру.
2. Імунітет держави. Поняття. Юридичний зміст елементів імунітету: судового (юрисдикційного), імунітет власності держави, імунітет правочинів з участю держави.
3. Види імунітету: абсолютний, функціональний, обмежений. Доктрини, що їх обґрунтовують.
4. Національно-правове регулювання імунітету держави: стан та тенденції розвитку.
5. Міжнародно-правове регулювання імунітету держави.

Література: основна [5–8; 10; 13; 16; 21; 22; 31; 33; 34; 38; 45; 47; 50; 52; 57; 97];
додаткова [1; 7; 9; 11; 13; 16; 21; 22; 29; 31; 36; 38; 41; 45; 53; 57; 61; 65; 66; 76; 80; 89; 93; 94; 97; 98; 100]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ І

1. Значення міжнародного приватного права в сучасних умовах. Взаємодія МПП з міжнародним економічним правом, міжнародним торговим правом. МПП та права людини.
2. Поняття міжнародного приватного права. Предмет. Визначення.
3. Сфера дії міжнародного приватного права. Проблема “іноземного елемента” в МПП.

4. Колізія права і загальний метод міжнародного приватного права.
5. Колізійно-правовий спосіб регулювання в міжнародному приватному праві і правові форми його здійснення.
6. Матеріально-правовий спосіб регулювання в міжнародному приватному праві і правові форми його здійснення.
7. Нормативний склад міжнародного приватного права.
8. Місце міжнародного приватного права в юридичній системі. Термін МПП.
9. Міжнародне приватне право як комплексна галузь правознавства.
10. Місце колізійної норми в системі МПП.
11. Співвідношення і взаємодія міжнародного публічного та міжнародного приватного права.
12. Міжнародні організації з питань міжнародного приватного права.
13. Співвідношення міжнародного приватного права з національним правом (цивільним, сімейним, процесуальним та ін.).
14. Уніфікація права в МПП: поняття, види, результати.
15. Основні сфери застосування уніфікації права в міжнародному приватному праві.
16. Гармонізація права, її співвідношення з уніфікацією права.
17. Правова природа уніфікованих приватноправових норм, їх місце в системі МПП.
18. Джерела міжнародного приватного права, поняття, види.
19. Сучасне українське законодавство з міжнародного приватного права.
20. Законодавство зарубіжних країн з міжнародного приватного права.
21. Участь України в договорах з міжнародного приватного права.
22. Виникнення міжнародного приватного права: історичні і соціальні передумови.
23. Звичай як джерело міжнародного приватного права.
24. Теорія статутів у МПП. Основні етапи розвитку.
25. Теорія Савіньї та її вплив на сучасне міжнародне приватне право.
26. Англо-американська доктрина МПП.
27. Доктрина міжнародного приватного права дореволюційної Росії.

28. Радянська школа міжнародного приватного права.
29. Поняття колізійної норми.
30. Побудова колізійної норми. Види колізійних норм.
31. Сучасні тенденції розвитку колізійних норм.
32. Основні формули прикріплення.
33. “Гнучкі” формули прикріплення, їх роль у міжнародному приватному праві.
34. Статут цивільного правовідношення, ускладненого іноземним елементом.
35. Обернене (зворотнє) відсилання і відсилання до права третьої держави.
36. Застереження про публічний порядок.
37. Імперативні норми в МПП.
38. “Приховані колізії”. Конфлікт кваліфікацій. Способи їх вирішення.
39. Підстави застосування іноземного права.
40. Порядок застосування іноземного права.
41. Застосування іноземного права з множиною правових систем.
42. Національний режим.
43. Режим найбільшого сприяння.
44. Взаємність як одна з основних засад сучасного МПП. Реторсії.
45. Особистий закон фізичної особи.
46. Цивільна правоздатність фізичних осіб у МПП.
47. Цивільна дієздатність фізичних осіб у МПП.
48. Безвісно відсутня особа (визнання особи померлою) у МПП.
49. Опіка і піклування в МПП.
50. Правове положення іноземців в Україні.
51. Основи правового положення іноземної юридичної особи.
52. Особистий статут юридичної особи.
53. Національність юридичної особи.
54. Допуск іноземної юридичної особи до господарської діяльності в Україні.
55. Міжнародні організації – суб’єкти МПП.
56. Правове положення іноземних юридичних осіб в Україні.
57. Представництва іноземних юридичних осіб в Україні: правові питання відкриття та діяльності.
58. Держава як суб’єкт міжнародного приватного права.
59. Імунітет держави: зміст і види.
60. Міжнародно-правове регулювання імунітету держави.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ II

Тема 6. Правочини міжнародного характеру. Зовнішньоекономічні договори (4 год)

1. Поняття правочинів міжнародного характеру та поняття зовнішньоекономічних договорів.
2. Колізійно-правове регулювання правочинів міжнародного характеру. Закон автономії волі, закон найбільш тісного зв'язку контракту, закон країни продавця та інші формули прикріплення.
3. Матеріально-правове регулювання зовнішньоекономічних договорів:
  - а) договір міжнародної купівлі-продажі;
  - б) договір міжнародного фінансового лізингу;
  - в) договір міжнародного факторингу.
4. Торговельні звичаї. Неофіційна кодифікація торговельних звичаїв. Концепція *Lex mercatoria*.
5. Форма правочинів міжнародного характеру. Форма та порядок підписання зовнішньоекономічних договорів.

Література: основна [4; 5; 8; 10; 20; 25; 30; 32; 38; 41; 45; 50; 56; 57; 62; 64; 82; 85; 97];
додаткова [7; 9; 13; 14; 18; 20; 22; 39–41; 43; 45–47; 50; 54; 64–67; 74; 75; 80; 82; 85; 88; 96; 98; 105]

Тема 7. Право інтелектуальної власності в міжнародному приватному праві

Заняття 1. Авторське право (2 год)

1. Поняття, види та особливості авторських прав у МПП.
2. Міжнародно-правове регулювання авторських прав.
3. Права авторів-іноземців в Україні.
4. Регулювання охорони авторських прав в рамках СНД.

Література: основна [5; 9; 10; 23; 24; 27; 57; 62; 97];
додаткова [2; 13–15; 27; 29; 44–47; 57; 64–66; 70; 75; 91; 105]

Заняття 2. Право промислової власності (2 год)

1. Поняття, види та особливості охорони промислової власності в міжнародному приватному праві.

2. Міжнародно-правова охорона промислової власності.
3. Особливості міжнародно-правової охорони товарних знаків.
4. Права іноземців на промислову власність на території України та права українських громадян — за рубежем.
5. Ліцензійний договір у МПП.

Література: основна [5; 9; 10; 23; 24; 27; 57; 57; 62];
 додаткова [2; 13–15; 27; 44–47; 57; 64–66; 70; 75; 91; 105]

Тема 8. Шлюбно-сімейні відносини в МПП (4 год)

1. Особливості правового регулювання шлюбно-сімейних відносин, ускладнених іноземним елементом.
2. Укладення і розірвання іноземних шлюбів. Правовідносини між подружжям.
3. Шлюбний договір. Його розірвання. Підсудність спорів.
4. Колізійно-правові аспекти відносин між подружжями, між батьками та дітьми: національно-правове і договірне регулювання.
5. Колізійні питання іноземного усиновлення, опіки, піклування.
6. Аліментні відносини в сім'ї:
  - а) між подружжям;
  - б) між батьками та дітьми;
  - в) зобов'язання дітей стосовно непрацездатних батьків.

Література: основна [5; 10; 12; 34; 36; 38; 45; 57;
 71; 74; 94; 97];
 додаткова [7; 13; 14; 29; 36; 41; 44; 45; 51; 57; 64;
 66; 95; 98; 102; 105; 113; 114]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ДО ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ II

1. Загальні питання та поняття речового права.
2. Класифікація речей в цивільному праві та МПП.
3. Колізійні питання власності.
4. Власність колишнього СРСР за кордоном (правові аспекти).
5. Загальна характеристика процесу інвестування та його види.
6. Законодавство України про інвестиції.
7. Особливості інвестування у вільних економічних зонах.
8. Особистий статус та “національність” юридичної особи.

9. Закон місця вчинення правопорушення та проблеми, пов'язані з його застосуванням.
10. Загальні питання речового права та класифікація речей в МПП.
11. Колізійні питання права власності в МПП.
12. Інвестиційна діяльність та МПП.
13. Поняття режиму інвестування та його види за МПП.
14. Поняття та специфіка авторського права.
15. Немайнові та майнові права авторів.
16. Авторські суміжні права.
17. Захист авторських прав іноземців за законодавством України.
18. Захист авторських прав громадян України за кордоном.
19. Визначення та основні поняття права промислової власності.
20. Охорона прав іноземців на інтелектуальну власність в Україні.
21. Захист прав українських суб'єктів промислової власності за кордоном.
22. Загальне поняття зовнішньоекономічного договору.
23. Зовнішньоторгова угода (контракт).
24. Колізійні питання, пов'язані з укладенням контрактів.
25. Міжнародні залізничні перевезення.
26. Спецефічні питання залізничних перевезень у межах СНД та в інші зарубіжні країни.
27. Специфіка міжнародних автомобільних перевезень.
28. Уніфікація правил міжнародних автомобільних перевезень.
29. Міжнародні повітряні перевезення.
30. Міжнародні морські перевезення.
31. Договір франчайзингу в МПП.
32. Міжнародний лізинг.
33. Агентська угода в МПП.
34. Види агентів та їх правовий статус.
35. Міжнародне регулювання питань, пов'язане з деліктною відповідальністю.
36. Укладення та розірвання шлюбу за МПП.
37. Правовідносини між батьками та дітьми за МПП.
38. Правовідносини з опіки та піклування за МПП.
39. Колізійні питання спадкового права.
40. Перехід спадкового майна до держави за МПП.
41. Міжнародний факторинг.
42. Міжнародний підряд.
43. Кредитні та розрахункові стосунки в МПП.

44. Міжнародний кредитний переказ.
45. Міжнародний акредитив.
46. Інкасо в МПП.
47. Колізійні питання в галузі міжнародних трудових відносин.
48. Поняття та визначення міжнародного цивільного процесу.
49. Співвідношення норм міжнародного цивільного процесу.
50. Джерела міжнародного цивільного процесу.
51. Правовий захист за міжнародним цивільним процесом.
52. Цивільно-процесуальна право- і дієдатність іноземців.
53. Правовий захист іноземців та їхня процесуальна право- і дієдатність за міжнародним і національним законодавством.
54. Привілейоване положення окремих суб'єктів у міжнародному цивільному процесі.
55. Держава як суб'єкт міжнародного цивільного процесу.
56. Поняття та принципи визначення міжнародної підсудності.
57. Види міжнародної підсудності.
58. Специфічні питання міжнародної підсудності.
59. Питання про міжнародну підсудність у національному законодавстві України.
60. Поняття та принципи здійснення цивільно-процесуальної допомоги.
61. Виконання доручень органами юстиції у цивільних справах згідно з МПП.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Ануров В. Н.* Юридическая природа международного коммерческого арбитража. — М., 2000.
2. *Альтшуллер А. Б.* Международное валютное право. — М., 1984.
3. *Аметистов Э. М.* Международное право и труд. — М., 1982.
4. *Асосков А. В.* Правовые формы участия юридических лиц в международном коммерческом обороте. — М.: Статут, 2003.
5. *Ануфриева Л. П.* Международное частное право: В 3 т. — М., 2001–2002.
6. *Глобализация, государство, право. XXI век. О некоторых итогах международного юридического форума // Российское право.* — 2003. — № 2. — С. 3–6; ст. 67.4122.

7. *Бахин С. В.* Субправо. Международные своды унифицированного контрактного права. — СПб., 2002.
8. *Белов А. Б.* Способы обеспечения обязательств во внешнеэкономических сделках. — М., 1992.
9. *Задыхайло.* Международное частное право: Учеб. пособие. — Харьков, 1998.
10. *Міжнародне приватне право.* 67.0 (М 43).
11. *Методологія приватного права.* 67.0 (М 54).
12. *Право и предпринимательство (зарубежный опыт)* / Отв. ред. Е. Г. Афанасьева. — М., 2003.
13. *Ануфриева Л. П.* Некоторые проблемы нового российского регулирования по международному частному праву // Российское право. — 2003. — № 3. — С. 37–46; ст. 67.4122.
14. *Арсиян Б. В.* Международно-правовое регулирование труда иностранцев (на примере нормотворческой деятельности МОТ и ООН) // Международное публичное и частное право. — 2003. — № 1. — С. 25–31; ст. 67.4122.
15. *Аухатов А. Я.* Модифицированные теории определения личного закона юридического лица // Международное публичное и частное право. — 2005. — № 2; ст. 67.4122.
16. *Базедов Ю.* Унификация международного частного права в Европейском Союзе // Международное публичное и частное право. — 2003. — № 3. — С. 43–50; ст. 67.4122.
17. *Баклан Д. С.* Предотвращение трансграничного ущерба от опасных видов деятельности // Международное публичное и частное право. — 2003. — № 1. — С. 37–47; ст. 67.4122.
18. *Бардина М. П.* Особенности определения права, подлежащего применению международным коммерческим арбитражем // Международное публичное и частное право. — 2003. — № 5. — С. 17–23; ст. 67.4122.
19. *Бахин С.* Интегральные конвенции как способ унификации национального законодательства // Підприємництво, господарство і право. — № 7. — С. 73–78; ст. 67.4122.
20. *Беляева А.* Свобода вибору: форми та оформлення зовнішньоекономічного контракту // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 7. — С. 33–36; ст. 67.4122.
21. *Берестова І.* Інститут безпідставного збагачення в країнах континентальної Європи: порівняльно-правовий аналіз // Право України. — 2003. — № 11. — С. 151–154; ст. 67.4122.

22. *Бирюков П. Н.* Еще раз о международном частном праве // Международное публичное и частное право. — 2005. — № 3. — С. 31–35; ст. 67.4122.
23. *Богуславский М. М.* Международная охрана промышленной собственности (Парижская конвенция). — М., 1967.
24. *Боденхаузен Г.* Парижская конвенция по охране промышленной собственности: Комментарий. — М., 1977.
25. *Бойко Д.* Деякі колізійні питання зовнішньоекономічних угод про реєстрацію доменних імен // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 4. — С. 66–70; ст. 67.4122.
26. *Брылев А.* Конференция UN/ИМО по аресту морских судов 1999 г. (правовые позиции и итоги) // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 12. — С. 35–38; ст. 67.4122.
27. *Вайс В.* Функціонування міжнародного органу депонування в Німеччині // Інтелектуальна власність. — 2003. — № 1. — С. 40–45; ст. 67.4122.
28. *Васильченко В.* Отказ в признании и исполнении решений иностранных судов в РФ // Юридический мир. — 2005. — № 5. — С. 72–75; ст. 67.4122.
29. *Вахания Г. В.* Возможные жалобы России и наоборот — стран-членов при эвантуальном вступлении России в ВТО // Международное публичное и частное право. — 2005. — № 4. — С. 29–31; ст. 67.4122.
30. *Вилкова Н. Г.* Договорное право в международном обороте. — М., 2002.
31. *Вознесенская Н. Н.* Иностранные инвестиции: Россия и мировой опыт. — М., 2001.
32. *Галушина А. Н.* Агентский договор: сравнительно-правовой анализ регулирования в российском и англо-американском гражданском праве // Международное публичное и частное право. — 2005. — № 1. — С. 18–21; ст. 67.4122.
33. *Гнатковський М.* Концепція “європейського правового простору” в контексті проблем Європейської інтеграції // Право України. — 2003. — № 1. — С. 133–135; ст. 67.4122.
34. *Грінченко О.* Новий погляд на захист прав громадян України щодо вчинення нотаріальних дій за кордоном // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 8. — С. 48–50; ст. 67.4122.
35. *Дахно М.* Міжнародне приватне право: Посібник. — Д21.

36. *Довгерт А. С.* Розвиток міжнародного приватного права України за роки її незалежності // Вісник Академії правових наук України. — 2003. — № 2–3. — С. 437–451; ст. 67.4122.
37. *Ермолаев В.* Международное частное право. — М., 1999. — Е74. 67.4122.
38. *Ертылева Н. Ю.* Международное частное право. — М.: Проспект, 2004.
39. *Жерлицын Б. И.* Судебные прецеденты в международном частном праве. — Минер. Воды, 1998. — Ж-59. 67.4122.
40. *Жерлицын Б. И.* Международное частное право. — Минер. Воды, 1998. — Ж-59. 67.4122.
41. *Зайнетдинов И.* Особенности антидемпингового законодательства государств-участников ГАТТ (американский и канадский опыт) // Международное публичное и частное право. — 2004. — № 6. — С. 41–47; ст. 67.4122.
42. *Звеков В. П.* Международное частное право. — М., 2000. — 343. 67.4122.
43. *Зепалов В. А.* “Проблема метода” международного частного права // Международное публичное и частное право. — 2005. — № 3. — С. 57–39; ст. 67.4122.
44. *Зыков И. С.* Развитие международного частного права в свете принятия части III Гражданского кодекса РФ // Государство и право. — 2002. — № 12. — С. 55–61; ст. 67.4122.
45. *Кибенко Е. Р.* Международное частное право. — К 38.
46. *Кирххоф Ганс.* Практика исполнения решений иностранных судов по коммерческим спорам в Германии // Вісник Верховного Суду України. — 2004. — № 3. — С. 43–45; ст. 67.4122.
47. *Клименко О.* Особливості деліктної відповідальності держави в міжнародному приватному праві // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 3. — С. 44–47; ст. 67.4122.
48. *Комаров А. С.* К итогам 36-й сессии ЮНСИТРАЛ: продолжение работы в области унификации правового регулирования международного частного права // Международное публичное и частное право. — 2004. — № 1. — С. 9–15; ст. 67.4122.
49. *Коннов А. Ю.* Понятие, классификация и основные виды альтернативных способов разрешения споров // Российское право. — 2004. — № 12. — С. 120–131; ст. 67.4122.
50. *Король В.* Визначення зобов'язального статусу зовнішньоторгових та інвестиційних договорів у міжнародному при-

- ватному праві // Право України. — 2004. — № 4. — С. 64–67; ст. 67.4122.
51. *Крохалев И. Н.* Правовые последствия применения экономических санкций Совета Безопасности ООН // Международное публичное и частное право. — 2005. — № 5. — С. 25–36; ст. 67.4122.
  52. *Кудашкин В. В.* Международные частные отношения в системе социально-экономических отношений общества // Государство и право. — 2004. — № 7. — С. 60–67; ст. 67.4122.
  53. *Кудашкин В. В.* Недействительность гражданско-правовых отношений с иностранным элементом в международном частном праве // Юридический мир. — 2003. — № 12. — С. 4–15; ст. 67.4122.
  54. *Куликов А. А.* Определения размера убытков в английском праве: основные принципы и современные тенденции регулирования // Российское право. — 2004. — № 12. — С. 112–119; ст. 67.4122.
  55. *Летин А. Б.* Трансграничная несостоятельность как объект науки международного частного права // Государство и право. — 2003. — № 8. — С. 75–81; ст. 67.4122.
  56. *Либерман С. В.* Инкассовая форма безналичных расчетов: международно-правовой и национальный режимы // Международное публичное и частное право. — 2002. — № 5. — С. 5–10; ст. ГБК 67.4122.
  57. *Луниц Л. А.* Курс международного частного права. — М.: Спак, 2002.
  58. *Максимова Н.* Мадридська угода: ще один аспект // Інтелектуальна власність. — 2004. — № 5. — С. 37–38.
  59. *Марышева Н. И.* Вопрос кодификации международного гражданского процесса в России // Российское право. — 2004. — № 6. — С. 35–46.
  60. *Матвеева Т. В.* К вопросу о “мягком праве” в регулировании международных частноправовых отношений // Государство и право. — 2005. — № 3. — С. 62–71.
  61. *Матвеев Ю. Г.* Англо-американское деликтное право. — М., 1973.
  62. *Матвеев Ю. Г.* Международная охрана авторских прав. — 2-е изд. — М., 2000.
  63. *Мережко О.* Методологічні засади сучасного міжнародного приватного права // Юридичний журнал. — 2004. — № 12. — С. 76–77. Стаття.

64. *Мережко А. А.* Lex mercatoria. Теория и принципы транснационального торгового права. — К., 1999.
65. *Мілаш В.* Деякі кваліфікаційні ознаки обставин, що вводять в дію захисні застереження // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 5. — С. 50–57. Стаття.
66. *Панов В. П.* Международное частное право. Схемы, документы. — М.: Право и закон, 1996. П 16. 67.4122.
67. *Передерієв Є.* Теоретичні аспекти початку розвитку приватно-правових відносин Європи // Зовнішня торгівля, право та економіка. — 2005. — № 1. — С. 19. Стаття.
68. *Попова А. В.* BONA Fides в современном публичном и международном частном праве.
69. *Притика Ю.* Арбітраж у Франції: історія та сучасність // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 9. — С. 47–50. Стаття.
70. *Радченко Л.* Деякі правові питання ведення господарської діяльності представництвами іноземних юридичних осіб в Україні // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 10. — С. 79–83. Стаття.
71. *Сабо Б.* Щодо розвитку Європейського приватного права. 67.4122
72. *Соколова Т. В.* Характеристика правового регулювання іноземних інвестицій в Росії. 67.4122.
73. *Садиков О. Н.* Правовое регулирование международных перевозок. — М., 1981.
74. *Смирнова Е. С.* Проблемы правового статуса иностранцев в условиях глобализации. — М., 2003.
75. *Степанюк А.* Взаємність у міжнародному приватному праві // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 7. — С. 18–21. Стаття.
76. *Степанюк А.* Зовнішня форма правового регулювання в міжнародному приватному праві // Вісник Академії правових наук України. — 2005. — № 4. — С. 145–154. Стаття.
77. *Степанюк А.* Категорія “правовідносини” у міжнародному приватному праві // Вісник Академії правових наук України. — 2004. — № 4. — С. 108–115. Стаття.
78. *Степанюк А.* Система методів міжнародного приватного права // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 6. — С. 60–63. Стаття.

79. *Степанюк А.* Феномен найбільш тісного зв'язку в міжнародному приватному праві // Вісник Академії правових наук. — 2005. — № 1. — С. 107–116. Стаття.
80. *Степанюк А. А.* Прогалини регулювання міжнародним приватним правом // Адвокат. — 2005. — № 8. — С. 18–22. Стаття.
81. *Судакова К. Г.* Документи італійського частного права // Правоведение. — 2002. — № 3. — С. 238–248. Стаття.
82. *Терещенко А.* Внешнеэкономический контракт // Юрид. практика. — 2005. — № 43. — С. 1, 15–16. Стаття.
83. *Ткаченко Е.* Почем нынче коллизия? Анализ положений Закона Украины “О международном частном праве” // Юрид. практика. — 2005. — № 30. — С. 6. Стаття.
84. *Толмачева* Унификация в сфере международного коммерческого арбитража путем разработки типовых знаков // Российское право. — 2003. — № 5. — С. 109–113. Стаття.
85. *Толстых В. Л.* Коллизионное регулирование в международном частном праве: проблемы толкования и применения. Ч. VII части третьей Гражданского кодекса РФ. — М.: Спак, 2002. (Т54). 67.4122.
86. *Толстых В. Л.* Применение права страны с множественностью правовых систем в международном частном праве // Международное публичное и частное право. — 2003. — № 2. — С. 34–36. Стаття.
87. *Фархутдинов.* Доступ и защита иностранных инвестиций // Российское право. — 2005. — № 2. — С. 119–130. Стаття.
88. *Феденяк Г. С.* Значення науки міжнародного приватного права для формування правової держави Україна (окремі аспекти) // Актуальні проблеми політики: Зб. — 2003. — Вип. 16. — С. 252–262.
89. *Феденяк Г. С.* Міжнародне приватне право: Посібник. — К., 2002. (Ф 32). 67.4122.
90. *Федосеева Г.* К вопросу о понятии “внешнеэкономическая сделка” // Российское право. — 2002. — № 12. — С. 33–39. Стаття.
91. *Фурса С. Є.* Особливості приведення до виконання рішень іноземних судів і арбітражів // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 9. — С. 40–46. Стаття.
92. *Осавелюк Е. А.* Понятие и предмет международного гражданского процессуального права // Международное публичное и частное право. — 2004. — № 6. — С. 20–25. Стаття.

93. *Хачатурян В.* Колізійні питання правового регулювання відносин власності в контексті договорів про правову допомогу // Підприємництво, господарство і право. — 2005. — № 2. — С. 103. Стаття.
94. *Хачатурян В.* Колізійні питання шлюбно-сімейних відносин у міжнародному приватному праві // Підприємництво, господарство і право. — 2004. — № 12. — С. 39–43. Стаття.
95. *Юлдашев О. Х.* Міжнародне приватне право: Посібник. — К.: Де Юре, 2004. (Ю-31). 67.4122.
96. *Юлдашев О. Х.* Міжнародне приватне право: теоретичні і прикладні аспекти. — К.: МАУП, 2004. (Ю-31). 67.4122.
97. *Чубарев В. Л.* Міжнародне приватне право: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2006. 67.4122.

Додаткова

1. *Актуальные проблемы международного частного и гражданского права: Сб. ст. к 80-летию В. А. Кабатова.* — М.: Статут, 2006. — 203 с.
2. *Абдулин А. И.* О новых тенденциях в унификации авторского права и смежных прав в Европейском Союзе // международное частное право. — 2000. — № 2–3. — С. 3–11. Стаття.
3. *Авчинская Д. В.* Международные перевозки: правовые аспекты перемещения грузов и пассажиров. — Минск: Амалфея, 1999. — 304 с.
4. *Агарков М. М.* Применение советским судом иностранного права // Проблемы социалистического права. — 1938. — № 3. Стаття.
5. *Алексеев С. С.* Теория права. — М.: БЕК, 1995. — 320 с.
6. *Алексеев С. С.* Частное право: Науч.-публицист. очерк. — М.: Статут, 1999. — 160 с.
7. *Ануфриева Л. П.* Международное частное право: Учебник. — Т. 1.: Общая часть; Т. 2.: Особенная часть. — М., 2000; Т. 3.: Трансграничные банкротства. Международный гражданский процесс. — М., 2001.
8. *Арбитражный процесс: Учебник / Под ред. В. В. Ярова.* — М., 2000.
9. *Асосков А. В.* Правовые формы участия юридических лиц в международном коммерческом обороте. — М.: Статут, 2003. — 348 с.
10. *Ашера Д.* Международный арбитражный суд МТП // Хозяйство и право. — 1996. — № 10. — С. 162–166. Стаття.

11. *Бабаев М. Х.* Международный договор и источники международного частного права // Вестник Киевского ун-та “Международные отношения и международное право”. — 1981. — Вып. 13. — С. 115–118. Статья.
12. *Белов А. П.* Международное предпринимательское право. — М., 2001.
13. *Богуславский М. М.* Международное частное право: Учебник. — 5-е изд. — М., 2005.
14. *Богуславский М. М.* Международное частное право: Элементарный курс. — 2-е изд. — М.: Юрист, 2005. — 217 с.
15. *Брун М. И.* Публичный порядок в международном частном праве. — СПб., 1916.
16. *Брунцева Е. В.* Международный коммерческий арбитраж: Учеб. пособие для высш. юрид. учеб. заведений. — СПб.: Издат. дом “Сентябрь”, 2001. — 368 с.
17. *Величко О.* Договір франчайзингу. Проблеми укладення // Юрид. журн. — 2003. — № 1(7). — С. 75–79. Статья.
18. *Волков А. Ф.* Торговые третейские суды // Третейский суд. — 1999. — № 2; 3; 2000. — № 4–6. Статьи.
19. *Вельяминов Г. М.* Международное экономическое право и процесс: Акад. курс: Учебник. — М., 2004.
20. *Вольф М.* Международное частное право: Пер. с англ. — М., 1948.
21. *Гаврилов В. В.* Международное частное право. — М.: НОРМА-ИНФРА-М, 2000. — 304 с.
22. *Гаврилов В. В.* Международное частное право: Краткий учебный курс. — М., 2002.
23. *Галенская Л. Н.* Действие общих принципов международного права в сфере частного права // Международное частное право. — 1995. — № 4(10). — С. 3–11. Статья.
24. *Галенская Л. Н.* Вопросы международного частного права на Лондонской конференции (Всемирная Ассоциация международного права, 2000 г.) // Международное частное право. 2000. — № 1(27). — С. 69–76. Статья.
25. *Галенская Л. Н.* Международное частное право: Учеб. пособие. — Л.: Изд-во ЛГУ, 1983. — 233 с.
26. *Гудвин-Гилл Г. С.* Статус беженца в международном праве: Пер. с англ. под ред. М. К. Левиной. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 647 с.

27. *Денисова Р.* Право інтелектуальної власності на твір науки (авторсько-правовий аспект): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.03. — Х.: Нац. юрид. акад. ім. Ярослава Мудрого, 1999. — 19 с.
28. *Дмитриева Г. К.* Международное частное право: Учеб. пособие. — М.: Юрист, 1993. — 167 с.
29. *Дмитриева Г. К.* Международное частное право: Учебник. — 2-е изд. — М., 2003. — 687 с.
30. *Дмитриева Г. К.* Международное частное право [часть третья ГК РФ]: Учеб. пособие. — М., 2002. — 254 с.
31. *Евнттов В. И.* Международное сообщество и правопорядок. — К.: Наук. думка, 1990. — 127 с.
32. *Елисеев Н. Г.* Гражданское процессуальное право зарубежных стран: источники, судоустройство, подсудность: Учеб. пособие. — М.: Статут, 2000. — 271 с.
33. *Еремешвили Л. А.* Некоторые вопросы правового регулирования иностранных инвестиций в Российской Федерации // международное частное право. — 2000. — № 2–3. — С. 19–25. Статья.
34. *Ермолов В. Г., Сиваков О. В.* Международное частное право: Курс лекций. — М., 1998. — 174 с.
35. *Ертылева Н. Ю.* Международное банковское право: Учеб. пособие. — М., 1998. — 264 с.
36. *Ертылева Н. Ю.* Международное частное право: Учеб. для вузов. — М., 2004. — 559 с.
37. *Забелин В. Г.* Фрахтовые операции во внешней торговле: Учеб. пособие. — М., 2000. — 256 с.
38. *Звеков В. П.* Международное частное право: Учебник. — М., 2004.
39. *Зыкин И. С.* Внешнеэкономические операции: право и практика. — М., 1994. — 299 с.
40. *Ильин В. В., Макеев А. В., Павловский Е. А.* Вексельное право: Общие положения и юридический комментарий. — 2-е изд. — М., 1998. — 152 с.
41. *Иссад М.* Международное частное право: Пер. с фр. — М., 1989. — 399 с.
42. *Каробанович И. И.* Международные автомобильные перевозки. — Минск, 1999. — 367 с.
43. *Кибенко Е. Р.* Международное частное право: Учеб.-практ. пособие. — Х., 2003. — 512 с.

44. *Кісіль В. І.* Міжнародне приватне право: питання кодифікації. — К., 2000. — 430 с.
45. *Кодифікація* приватного (цивільного) права України / За ред. проф. А. С. Довгєрта. — К., 2000. — 336 с.
46. *Корецький В. М.* Избранные труды. — К., 1989. — Кн. 1. — 343 с.
47. *Корецький В. М.* Очерки международного хозяйственного права. — Харьков, 1928. — 134 с.
48. *Корчиго Е. В., Катков Д. Б.* Некоторые вопросы российской доктрины международного частного права (МЧП) // Государство и право. — 2001. — № 10. — С. 76–88. Статья.
49. *Кох Х., Магнус У., Винклер фон Моренфельс П.* Международное частное право и сравнительное правоведение: Пер. с нем. — М., 2001.
50. *Красько И. Е., Жушман В. П., Чагин Н. В.* Акции и векселя в экономическом обороте Украины: Учеб.-справ. пособие. — Харьков, 1999. — 280 с.
51. *Крупчан О. Д.* Реалізація прав і свобод громадян: публічні та приватні аспекти // Приватне право та підприємництво. — 2003. — Вип. 3.
52. *Крылов С. Б.* Международное право. — М.: Юриздат, 1949. — 548 с.
53. *Кузнецов М. Н.* Некоторые особенности развития международного частного права // Сов. ежегодник междунар. права. — М.: Наука, 1991.
54. *Лебедев С. Н.* Международный торговый арбитраж. — М., 1965. — 219 с.
55. *Литпис* русский / Пер. з давньорус. Л. Є. Махновиця; Відп. ред. О. В. Мишанич. — К.: Дніпро, 1989. — 591 с.
56. *Луниц Л. А.* К вопросу о “квалификации” в международном частном праве // Сов. ежегодник междунар. права. 1979. — М.: Наука, 1980. — С. 212–219. Статья.
57. *Луниц Л. А.* Курс международного частного права: В 3 т. — М.: Спак, 2002. — 1007 с.
58. *Мадіссон В. В.* Основи філософії приватного права: Навч. посіб. — К., 2004. — 144 с.
59. *Маковський А. Л.* Проблемы природы международного частного права в советской науке // Проблемы совершенствования советского законодательства: Труды. — М., 1984. — Вып. 28.

60. *Матвеев Г. К.* Предмет, система и задачи дальнейшего развития международного частного права // Сов. ежегодник междунар. права. 1978. — М.: Наука, 1980.
61. *Международный* коммерческий арбитраж в Украине: законодательство и практика / Под ред. И. Г. Побирченко. — К., 2000. — 973 с.
62. *Международное* частное право / Под ред. Г. К. Матвеева. — К., 1985. — 176 с.
63. *Международное* частное право: Краткий курс / Под ред. Н. И. Марышевой. — М., 2001.
64. *Международное* частное право: Учебник / Под ред. Н. И. Марышевой. — М., 2004.
65. *Международное* частное право: современные проблемы / Отв. ред. М. М. Богуславский. — М., 1994.
66. *Международное* частное право: современная практика / Под ред. М. М. Богуславского, А. Г. Светланова. — М., 2000.
67. *Международное* частное право: Учебник / Под ред. Г. К. Дмитриевой. — 3-е изд. перераб. и доп. — М.: Проспект, 2004. — 582 с.
68. *Международное* частное право: Сб. нормат. док. / Сост. Г. К. Дмитриева, М. В. Филимонова. — 3-е изд. — М.: Проспект, 2004. — 584 с.
69. *Международное* частное право: Сб. нормат. док.: Учеб. пособие студента. — М.: ПРИОР, 2000. — 368 с.
70. *Минков А. М.* Международная охрана интеллектуальной собственности. — СПб., 2001.
71. *Муранов А. И.* К вопросу “об обходе закона” в проекте раздела VII “Международное частное право” части третьей ГК РФ // Юрист. — 1997. — № 5. — С. 2–8. Статья.
72. *Мюллерсон Р. А.* Международное публичное и международное частное право: соотношение и взаимодействие // Сов. ежегодник междунар. права. — 1985. — М.: Наука, 1986. — С. 64–82. Статья.
73. *Мюллерсон Р. А.* Национально-правовая имплементация международных договоров // Сов. ежегодник междунар. права. — 1978. — М.: Наука. 1980. — С. 125–140. Статья.
74. *Немировский И. Б., Хомяк Б. В.* Особенности вексельного права в Украине. — К., 1999. — 240 с.
75. *Нешатаева Т. Н.* Международное частное право и международный гражданский процесс: Учеб. курс. В 3 ч. — М., 2004. — 619 с.

76. *Нешатаева Т. Н.* Международный гражданский процесс: Учеб. пособие. — М., 2001.
77. *Перетерский И. С.* Система международного частного права // Сов. государство и право. — 1946. — № 8–9. — С. 17–30. Статья.
78. *Петросян Р. А.* Применение Московской конвенции 1972 г. в современных условиях // Право и арбитражная практика. Вып. 1. — М.: ТПП РФ, 1997. Статья.
79. *Попов А. А.* Международное частное право. — 2-е изд. — Харьков, 2000. — 244 с.
80. *Проблемы международного частного права* / Под ред. Н. И. Марышевой. — М., 2000.
81. *Раане Л.* Международное частное право: Пер. с нем. — М., 1960. — 608 с.
82. *Рамзайцев И.* Внешнеторговый арбитраж в СССР. — М.: Внешторгизд., 1957. — 184 с.
83. *Решетник И.* Юридическая конституция лизинга // Российская юстиция. — 1997. — № 12. — С. 15–17. Статья.
84. *Римское частное право* / Под ред. И. Б. Новицкого, И. С. Перетерского. — М.: Юриспруденция, 1999. — 509 с.
85. *Роземберг М. Г.* Контракт международной купли-продажи. Современная практика заключения. Решение споров. — М.: Кн. мир., 2000. — 832 с.
86. *Роземберг М. Г.* Контракт международной купли-продажи. Современная практика заключения. Разрешение споров. — 4-е изд. — М., 2003.
87. *Роземберг М. Г.* Международный договор и иностранное право в практике Международного коммерческого арбитражного суда. — М., 2000.
88. *Роземберг М. Г.* Международная купля-продажа товаров. Комментарий к регулированию и практике разрешения споров. — М., 2004.
89. *Садиков О. Н.* Коллизионные нормы в современном международном частном праве // Сов. ежегодник междунар. права. 1982. — М.: Наука, 1983. — С. 205–220. Статья.
90. *Сильченко Н. В., Толочко О. Н.* Теоретические проблемы учения о нормах международного частного права // Государство и право. — 2000. — № 1. — С. 35–39. Статья.
91. *Сергеев А. П.* Право интеллектуальной собственности в России: Учебник. — М., 1999.

92. *Скаридов А. С.* Международное частное право: Учеб. пособие. — СПб., 1998. — 768 с.
93. *Суворов Л. Л.* Проблема отделения личного статуса юридического лица от его государственной принадлежности в современном международном праве // Международное частное право. — 1995. — № 3(9). — С. 3–20. Статья.
94. *Тихомиров Ю. А.* Коллизионное право: Учеб. и науч.-практ. пособие. — М., 2003. — 393 с.
95. *Толстых В. Л.* Коллизионное регулирование в международном частном праве: Проблемы толкования и применения раздела VII части третьей ГК РФ. — М.: Спак, 2002. — 244 с.
96. *Тыньель А., Функ Я., Хвалец В.* Курс международного торгового права. — Минск, 1999. — 704 с.
97. *Усенко Е. Т.* Международное и внутригосударственное право // Сов. ежегодник междунар. права. 1977. — М.: Наука, 1979. — С. 57–90. Статья.
98. *Феденяк Г. С., Феденяк Л. С.* Міжнародне приватне право. — 3-тє вид., допов. і переробл. — К.: Атіка, 2003. — 544 с.
99. *Федосеева Г. Ю.* Международное частное право: Учебник. — М., 1999. — 296 с.
100. *Фельдман Д. К., Баскин Ю. Я.* История международного права. — М., 1990. — 205 с.
101. *Феннен Т.* Перешкоди для іноземних інвестицій в Україні: Доповідь. — К.: Tasis, 1998. — 35 с.
102. *Хазова О. А.* Брак и развод в буржуазном семейном праве. — М.
103. *Хлестова И. О.* Проблемы юрисдикционного иммунитета иностранного государства (законодательство и практика). — М., 2002.
104. *Харитонов Є. О., Харитонова О. І.* Рецепції приватного права: парадигма прогресу. — Кіровоград, 1999. — 144 с.
105. *Чешир Дж., Норт П.* Международное частное право. — М., 1982. — 496 с.
106. *Чубарев В. Л.* Проблема співвідношення міжнародного і національного права та Конституція України // Конституція України — основа подальшого розвитку законодавства: Зб. наук. праць. — К., 1997. — Вип. 2. — С. 44–56.
107. *Шак Х.* Международное гражданское процессуальное право: Учебник: Пер. с нем. — М., 2001. 560 с.
108. *Шатров В. П.* Международное сотрудничество в области изобретательского и авторского права. — М., 1982.

109. *Штумпф Г.* Лицензионный договор. — М., 1988.
110. *Эбке В.* Международное валютное право: Пер. с нем. — М., 1997.
111. *Цвайгерт К., Кетц Х.* Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: В 2 т. — М., 2000.
112. *Яблочков Т. М.* Курс международного гражданского процессуального права. — Ярославль, 1909.
113. *Павлик Л. З.* Розвиток правових відносин та міжнародної правової допомоги // Право України. — 2005. — № 5. — С. 129–134.
114. *Павлык Л. З.* Договорные отношения Украины по оказанию правовой помощи по гражданским, семейным и уголовным делам (становление и развитие). — Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — М., 1999.
115. *Дробязкина И. В.* Международный гражданский процесс. — СПб., 2006.
116. *Міжнародне співробітництво України в правовій сфері.* — 2-ге вид. — Львів, 2001.
117. *Правова допомога: Зарубіжний досвід та пропозиції для України* / Авт.-упоряд. О. А. Банчук, М. С. Демидова. — К., 2004.
118. *Батлер У. Э.* Производство по делам с участием иностранных лиц в международном процессуальном праве России и Белоруссии // Государство и право. — 2005. — № 7. — С. 31–41.
119. *Мережко А.* Наука международного частного права: история и современность. — К., 2006. — 356 с.

Нормативні акти

120. *Закон України “Про міжнародне приватне право”* // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 32; Голос України. — 2005. — 29 лип.
121. *Всесвітня конвенція з авторського права 1952 р.* // Міжнародне приватне право. Міжнародні договори України / Відп. ред. та упоряд. А. Довгерт, В. Крохмаль. — К., 2000. — Т. 1.
122. *Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень 1958 р.* — Там само.
123. *Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду 1963 р., із поправками, внесеними Протоколом від 12 вересня 1997 р.* — Там само.
124. *Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності 1967 р.* — Там само.

125. *Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів* (Парижський акт 1971 р.). — Там само.
126. *Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, заподіяну космічними об'єктами 1972 р.* — Там само.
127. *Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 р.* — Там само.
128. *Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р.* — Там само.
129. *Договір про закони щодо товарних знаків 1994 р.* — Там само.
130. *Уніфіковані правила інкасо (редакція 1978 р.).* — Там само.
131. *Угода про вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності 1992 р.* — Там само.
132. *Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах 1993 р.* — Там само.
133. *Протокол 1997 р. до Конвенції про правову допомогу.* — Там само.
134. *Угода про співробітництво в області інвестиційної діяльності в рамках СНД 1993 р.* — Там само.
135. *Угода про підтримку і розвиток малого підприємництва в державах-учасниках СНД 1997 р.* — Там само.
136. *Європейська конвенція про зовнішньоторгівельний арбітраж 1961 р.* — Там само.
137. *Марракеська угода про заснування Світової організації торгівлі.* — Там само.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Міжнародне приватне право”	7
Зміст дисципліни “Міжнародне приватне право”	9
Теми семінарських занять до змістового модуля І.....	36
Питання для самоконтролю до змістового модуля І.....	38
Теми семінарських занять до змістового модуля ІІ	41
Питання для самоконтролю до змістового модуля ІІ	42
Список літератури.....	44

Відповідальний за випуск	<i>А. Д. Вегеренко</i>
Редактор	<i>Т. М. Тележенко</i>
Комп’ютерне верстання	<i>Н. М. Музиченко</i>

МАУП

Зам. № ВКЦ-3224

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП